

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Algemeen kader onderwijsloopbaanbegeleiding	5
Didactisch raamwerk voor de praktijk van onderwijsloopbaanbegeleiding	7
Deel 1 Inventaris van het gebruik van materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding in de Centra voor Leerlingenbegeleiding	17
Inleiding	19
Toelichting bij een aantal resultaten	21
Lijsten:	23
1 Good practice initiatieven	28
2 Samenwerkingsinitiatieven tussen CLB's en VDAB-ACTIRIS	29
3 Samenwerkingsinitiatieven tussen scholen en VDAB-ACTIRIS	31
4 Samenwerkingsinitiatieven tussen CLB's/scholen en de beroepssectoren	32
5 Behoeftte aan samenwerking tussen CLB's, VDAB-ACTIRIS en/of beroepssectoren	34
6 Contactpersonen voor onderwijsloopbaanbegeleiding in de CLB's	38
Conclusies bij de inventaris	41
Deel 2 Catalogus van materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding	41
Inleiding	43
Deel 1: materialen per onderwijsniveau en scharniermoment in de onderwijsloopbaan	45
Deel 2: alfabetische rangschikking van materialen en hun realia	55
Colofon	

Voorwoord

STOLB staat voor "**Support Team Onderwijsloopbaan Begeleiding**". Dit is een netoverschrijdend initiatief van de 'ISC' (internetten-samenwerkingscel), ingediend door de 'vrije CLB-koepel vzw' en gefinancierd door het Departement Onderwijs'. De looptijd van het project is van 01/12/07 tot 31/08/08.

Via detachering werden 3 FTE's ingevuld door deze 6 CLB-medewerkers:

Dirk Verrycken (projectleider)	VCLB-koepel vzw A. Franestraat 119 bus 1 1030 Brussel	dirk.verrycken@vclb-koepel.be
Dominique Veulemans	CLB GO Brussel Dieleghemsestwg 24 – 26 090 Jette	clbbrussel.dominiquev@g-o.be
Luk Noppen	Prov. CLB A'pen Markgravelei 86 2018 A'pen	luk.noppen@clb.provant.be
Lode Verheyen	CLB GO Van Hemelrijcklei 81 2930 Brasschaat	lode.verheyen@g-o.be
Dirk Lecoutere	VCLB Groeninge Kasteelstraat 29 8500 Kortrijk	dirk.lecoutere@vclbgroeninge.be
Liesbeth Haustraete	Interstedelijk CLB Jubileumlaan 215 9000 Gent	liesbeth.haustraete@gent.be

Tabel - STOLB-medewerkers

Bovendien kan STOLB genieten van medewerking vanuit het 'Algemeen Onderwijsbeleid A'pen', in de persoon van **Eric d'Hooghe** (eric.dhooghe@stad.antwerpen.be).

STOLB kadert in de 'Competentieagenda van de Vlaamse regering'. Binnen de prioriteit 'de geïnformeerde studie- en beroepskeuze' hebben de Centra voor Leerlingenbegeleiding de opdracht om in een eerstelijnspositie te werken aan 'het verhogen van de kennis van het onderwijslandschap en de arbeidsmarkt' en dit bij alle betrokkenen.

STOLB is een inzet van extra middelen voor de CLB-sector om deze opdracht te realiseren en intern de rangen te versterken betreffende onderwijsloopbaanbegeleiding.

STOLB is vertegenwoordigd in de **TASKFORCE CLB/VDAB**. Dit is een coördinerend overlegplatform tussen VDAB – Agentschap onderwijs – Kabinet onderwijs – Kabinet werk – CLB-sector.

STOLB heeft volgende opdrachten:

- (re)-activeren begeleidingsdomein OLB aan de hand van ankerfiguren in ieder CLB;
- het toegankelijk maken van de meest geschikte materialen en instrumenten;
- het opzetten van een samenwerking terzake met VDAB en ACTIRIS;
- het duurzaam onderhouden van een actief netwerk van OLB-ankers in de CLB-sector;
- de organisatie van veelsoortige activiteiten rond OLB;
- opmaken van een eindrapport bevattende het procesverloop van het project, conclusies en beleidsvoorstellen.

Deze bundel is een synthese, ten behoeve van de niet-CLB'ers, van drie publicaties die door het project STOLB zijn gerealiseerd, met name:

- Inventaris van OLB-materialen en – initiatieven in de centra voor leerlingbegeleiding
Deel 1 : Bespreking van de resultaten
- Inventaris van OLB-materialen en – initiatieven in de centra voor leerlingbegeleiding
Deel 2: Resultaten
- Catalogus van OLB-materialen

Voor geïnteresseerden zijn de cijfergegevens beschikbaar bij de projectmedewerkers.

In deze publicatie vindt u bij wijze van inleiding een algemeen kader voor het CLB-domein 'onderwijsloopbaanbegeleiding'. Vervolgens geven we zeer beknopt een overzicht van de belangrijkste conclusies uit de inventarisatie, met name:

- ranking van meest gebruikte materialen en hun nuttigheidswaarde
- lijst van contactpersonen voor OLB in de CLB's in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- lijst van 'good practice – initiatieven' voor OLB
- lijst van bestaande samenwerkingsinitiatieven met VDAB/ACTIRIS
- lijst van bestaande samenwerkingsinitiatieven met de beroepssectoren

In een tweede deel vindt u een overzichtelijke catalogus van materialen, eerst gerangschikt per onderwijsniveau en scharniermoment in de onderwijsloopbaan; vervolgens alfabetisch gerangschikt met de nodige realia.

Last but not least vindt u een overzichtelijk raamwerk met alle materialen gelinkt aan de scharniermomenten in de onderwijsloopbaan, de doelgroep van het materiaal en de fase in het keuzeprocess.

Deze publicatie wordt door het departement onderwijs ter beschikking gesteld van de scholen, de verwante organisaties (onderwijskoepels, pedagogische begeleidingsdiensten, ...), lerarenopleidingen en andere geïnteresseerden om de werking inzake onderwijsloopbaanbegeleiding te ondersteunen.

In deze publicatie is ook een lijst opgenomen van de centra met vermelding van de 'contactpersoon voor onderwijsloopbaanbegeleiding'. De bedoeling is intern de informatie over OLB gemakkelijker te laten doorstromen; voor externen faciliteert een vaste contactpersoon de contactname en samenwerking (cfr. doelstellingen '*(re)-activeren begeleidingsdomein OLB aan de hand van ankerfiguren in ieder CLB*' en '*het duurzaam onderhouden van een actief netwerk van OLB-ankers in de CLB-sector*').

De inventarisatie vond plaats in de periode februari – maart 2008; de catalogus werd afgesloten op 1 juni 2008.

Voor meer informatie, commentaar, suggesties kunt u één van de STOLB-medewerkers contacteren.

Algemeen kader voor onderwijsloopbaanbegeleiding

(met dank aan Johan David en Rudy Fransen)

Noot vooraf: er worden in het CLB-jargon twee begrippen gebruikt ivm loopbanen, namelijk 'onderwijsloopbaan' en 'schoolloopbaan'. STOLB kiest voor het begrip 'onderwijsloopbaan' omdat dit gebruikt wordt in het CLB-decreet.

Onderwijsloopbaanbegeleiding kadert in de algemene leerlingbegeleiding met als doel "het bevorderen van de zelfrealisatie, de zelfontplooiing van het individu in ontwikkeling, met aandacht voor de totale persoonlijkheid van de leerling. Lichamelijke kenmerken, denken, gevoelens en context krijgen hierin een plaats". Onderwijsloopbaanbegeleiding gaat in wezen om het organiseren en ondersteunen van geïntegreerde acties in het schoolhoolcurriculum die het keuzeprocess stimuleren en resulteren in een verhoogd niveau van actorkwalificaties en keuzecompetenties op het vlak van loopbaanuitbouw. School en CLB werken zo aan de bevordering van volgende actorkwalificaties/competenties van de leerling als actor van zijn/haar loopbaan:

Zelfconceptverheldering

Welk beeld heeft de leerling van zichzelf? We bedoelen het kennen van eigen vaardigheden, motivatie, belangstelling, waarden, persoonlijkheidskenmerken en de gedachten en gevoelens die hiermee gepaard gaan. Faalangst of handigheid kunnen hierin even belangrijk zijn als intelligentie of schoolse kennis.

Horizonverruiming

Welk beeld heeft de leerling van de omgeving waarbinnen zijn loopbaan zich afspeelt: keuzemogelijkheden, trajecten, maatschappelijke waarderingen? Hij moet ze leren kennen, maar zich ook bewust zijn van de eigen opinies en emoties die ermee samengaan, en de wijze waarop zijn omgeving ermee omgaat. Niet enkel cognitief dus, maar ook emotioneel.

Plannen en sturen

Kunnen uitstippelen van het eigen traject, stapsgewijs en rekening houdend met alle belangrijke elementen is een derde component. Hiertoe moet de leerling de nodige gegevens verzamelen, initiatief nemen, omgaan met de invloed van anderen (adviezen of druk), durven beslissen en de uitvoering van de keuze voorbereiden.

Actorkwalificaties in ontwikkelingsperspectief

Bovengenoemd geheel van attitudes, kennis en vaardigheden vormen te ontwikkelen actorkwalificaties van de leerling maar onrechtstreeks ook van zijn ouders en leerkrachten. De mate waarin de klemtoon komt te liggen bij de leerling of de ouders of leerkrachten is uiteraard leeftijdsgebonden. Toch zal steeds het verwaarlozen van één van deze actoren in de begeleiding leiden tot kwaliteitsverlies.

Zelfstandig zelfverantwoordelijke keuzes maken

Hoewel de loopbaanbegeleiding in essentie gericht is op de levensloopbaan, blijft het op beslissingsmomenten zelfstandig maken van keuzes waarvoor leerling of ouders ten volle zelf de verantwoordelijkheid (kunnen en willen) opnemen een bewijs dat dit ontwikkelingsproces goed verloopt. Afhankelijk van de leeftijd wordt deze verantwoordelijkheid genomen door ouders (bij kleine kinderen), door volwassen "leerlingen" zelf of ze wordt door hen beiden gedeeld.

Onderwijsloopbaanbegeleiding in de klas kan worden gestructureerd volgens de keuzeacties/keuzetaken waaruit het studie-of beroepskeuzeprocess is opgebouwd.

De gehanteerde terminologie verschilt enigszins naargelang het gehanteerde theoretische model:

Keuzeacties	Keuzetaken
1. Sensibiliseren: het zich bewust worden van welke acties er nodig zijn, wat de normale moeilijkheden zijn en wat de consequenties zijn van keuzen.	1. Oriëntering op de keuze: leerlingen beseffen dat ze een studiekeuze moeten maken en zijn bereid zijn zich in te zetten om een zo goed mogelijke keuze te maken.
2. Exploratie van de omgeving: betreft de actie waar in brede zin externe factoren, mogelijke keuzealternatieven, onderzocht worden. Concreet gaat het om activiteiten zoals: verzamelen van inlichtingen en evalueren van de bekomen informatie over studierichtingen,	2. Exploratie in de breedte: het opzoeken van algemene informatie over het onderwijslandschap (b.v. over de structuur van het hoger onderwijs) en Exploratie in de diepte: betekent dat men meer gedetailleerde

<p>vormingen, beroepen, loopbanen, arbeid in het algemeen, enz.</p> <p>3. Exploratie van het Ik: betreft de actie waar de exploratie van interne factoren centraal staat. Het omvat alle acties en het verzamelen van gegevens die de zelfkennis bevorderen zoals: analyseren en evalueren van capaciteiten, interesses, waarden, overtuigingen, persoonlijke doelen, bereidheid tot inzet, zelfvertrouwen, studievaardigheden, enz.</p> <p>4. Kristalliseren en beslissen: De actie Kristalliseren omvat het beperken van de mogelijke alternatieven door het uitdiepen van gegevens bekomen uit de exploratie. De actie Beslissen (BE) betreft het maken van een effectieve keuze, door een integratie van het weten en het doen.</p>	<p>informatie over bepaalde studierichtingen (b.v. een cursusboek van een bepaalde studierichting bekijken) opzoekt.</p> <p>3. Exploratie van het Zelf: leerlingen staan stil bij kenmerken van zichzelf (b.v. interesses, studiegewoonten, waarden, capaciteiten, zelfvertrouwen, ...).</p> <p>4. Keuzenabijheid: Tijdens het keuzeproces maken de leerlingen op een bepaald moment een keuze voor een studierichting. Leerlingen kunnen verschillen in de mate waarin ze dicht bij dit moment staan. en Binding: de mate waarin men zeker is van zijn keuze, zijn keuze wil behouden en zich identificeert met de keuze.</p>
---	--

Loopbaanontwikkeling is een levenslang en levensbreed proces dat al op zeer jonge leeftijd begint en heel het actieve leven verder duurt; het is in belangrijke mate een subjectief (en soms onbewust) gebeuren dat een dynamisch verloop kent. Dit verloop gebeurt niet bij iedereen op eenzelfde manier, ook niet even sterk en niet volgens een vastgelegd (al dan niet cyclisch) patroon. Er is permanente evolutie en beïnvloeding. Loopbaanontwikkeling is ook een leerproces. Door het ontwerpen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van denk- en leerprocessen groeien competenties als zelfsturing en zelfverantwoordelijkheid en verhoogt het lerend vermogen.

Didactisch raamwerk voor de praktijk van onderwijsloopbaanbegeleiding

(Johan David – Eric d'Hooghe – Dirk Verrycken)

Een leidraad

Bij de begeleiding van studie- en beroepskeuzes op de verschillende scharniermomenten in het Vlaamse onderwijslandschap wordt de eerste verantwoordelijkheid gedragen door de school. Zij wordt hierbij ondersteund door haar begeleidend Centrum voor Leerlingenbegeleiding.

Het resultaat van deze samenwerking - planning en taakverdeling - is terug te vinden in het luik: "bijzondere bepalingen" van het beleidscontract tussen school en CLB.

1. School en Centrum voor Leerlingenbegeleiding:

vormen een partnerschap voor de ontwikkeling van een uitgewerkt onderwijsloopbaanbegeleidingsplan dat wordt opgenomen in de bijzondere bepalingen van het beleidscontract.

Onderwijsloopbaanbegeleiding speelt zich op drie **niveaus** van handelen af:

1. Educatie
2. Preventie
3. Hulpverlening

Educatie is een permanent gebeuren binnen de (onderwijs)loopbaan-begeleiding en is gericht op het verhogen van keuzevaardigheden. Zij legt een basis waarop preventie en hulpverlening kunnen steunen.

Preventieve opdrachten zijn erop gericht in te spelen op gekende risico's en tijdige hulpverlening mogelijk te maken.

Het sluitstuk van (onderwijs-)loopbaanbegeleiding is een voor alle doelgroepen gepast **hulpverleningsaanbod**. Leerlingen en ouders voor wie het educatief-preventieve aanbod niet volstaat, moeten op hun vraag begeleiding kunnen krijgen.

1. Loopbaanbegeleiding in de klas: doelgericht en geïntegreerd.

- Doelgericht

Onderwijsloopbaanbegeleiding maakt deel uit van het pedagogisch-didactisch handelen in de klas gericht op het behalen van de eindtermen.

2. Leerplannen en eindtermen: richtinggevend

Welke doelen en aanknopingspunten voor onderwijsloopbaanbegeleiding vinden we in de vakgerichte en vakoverschrijdende eindtermen?

Naast de ontwikkelingsdoelen en eindtermen die sleutelcompetenties nastreven op het gebied van sociale vaardigheden, zelfkennis en verwerken van informatie, worden er ook aparte doelen vermeld die verband houden met het ontwikkelen van de keuzevaardigheden. In het basisonderwijs vinden we deze doelen niet in een aparte context, maar wel vaak verweven in andere doelstellingen. Deze doelen hebben echter alles te maken met exploratie van het ik/zelf en in mindere mate met de andere acties in het keuzeproces. We geven een opsomming volgens onderwijsniveau:

Kleuteronderwijs

Hier staan de meeste ontwikkelingsdoelen, het woord zegt het zelf, in het teken van de ontwikkeling van het IK. We kunnen hier dus eigenlijk de meeste ontwikkelingsdoelen oplijsten. We beperken ons tot een voorbeeld:

3 Zelfconcept en het sociaal functioneren

De kleuters

3.12 kunnen binnen een eenvoudige spelvorm één tot twee spelregels opvolgen.

3.13 gaan spontaan over tot het maken van eenvoudige afspraken binnen het functioneren in subgroepjes.

Lager onderwijs

Ook in het lager onderwijs wordt er in de eindtermen geen specifieke aandacht besteed aan loopbaanbegeleiding. Tussen de regels vind je echter heel wat eindtermen die je in het keuzeproces kan inschuiven. Enkele voorbeelden:

<p>3 Wereldoriëntatie – Mens Ik en mezelf 3.1 De leerlingen drukken in een niet-conflictgeladen situatie, eigen indrukken, gevoelens, verlangens, gedachten en waarderingen spontaan uit 3.2 De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatiegebonden zijn. 3.3 De leerlingen tonen in concrete situaties voldoende zelfvertrouwen, gebaseerd op kennis van het eigen kunnen.</p> <p>Ik en de ander 3.4 De leerlingen kunnen in concrete situaties verschillende manieren van omgaan met elkaar herkennen, erover praten en aangeven dat deze op elkaar inspelen.</p> <p>Wereldoriëntatie – Maatschappij - Sociaal-economische verschijnselen De leerlingen 4.1 kunnen illustreren dat verschillende vormen van arbeid verschillend toegankelijk zijn voor mannen en vrouwen en verschillend gewaardeerd worden. 4.5 beseffen dat hun gedrag beïnvloed wordt door de reclame en de media. 4.6 tonen zich bereid om actieve en passieve vormen van vrijetijdsbesteding te onderzoeken en te evalueren.</p> <p>Sociaal-culturele verschijnselen De leerlingen 4.8 kunnen illustreren dat verschillende sociale en culturele groepen verschillende woorden en normen bezitten.</p>
<p>Leergebiedoverschrijdende eindtermen leren leren 1. De leerlingen kunnen losse gegevens verwerven en gebruiken door ze betekenis te geven en te memoriseren. 2. De leerlingen kunnen op systematische wijze verschillende informatiebronnen op hun niveau zelfstandig gebruiken. 3. De leerlingen kunnen op systematische wijze samenhangende informatie (ook andere dan teksten) verwerven en gebruiken. 4. De leerlingen kunnen eenvoudige problemen op systematische en inzichtelijke wijze oplossen. 5. De leerlingen kunnen, eventueel onder begeleiding: <ul style="list-style-type: none">• hun lessen, taken en opdrachten plannen en organiseren• hun eigen leerproces controleren en bijsturen</p>
<p>Leergebiedoverschrijdende eindtermen sociale vaardigheden 1 Sociale vaardigheden - domein relatiewijzen 1.1 De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen. 1.2 De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen. 1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.</p> <p>3 Sociale vaardigheden - domein samenwerking 3. De leerlingen kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.</p>

Secundair onderwijs

<p>1ste graad A- en B-stroom 4 Het domein van de studiekeuze De leerlingen 14 hebben inzicht in de algemene structuur van het secundair onderwijs. 15 zijn bereid een onbevooroordeelde houding aan te nemen tegenover studierichtingen en beroepen. 16 kunnen eenvoudige strategieën aanwenden voor het maken van een studiekeuze. 17 tonen zich bereid om bij het kiezen van een studierichting rekening te houden met hun eigen (leer)mogelijkheden.</p>
<p>2de graad ASO-BSO-KSO-TSO 4 Keuzebekwaamheid Zelfconceptverheldering De leerlingen kunnen 11 hun eigen interesses, capaciteiten en waarden verwoorden. 12 een positief zelfbeeld ontwikkelen op basis van betrouwbare gegevens.</p> <p>Horizonverruiming De leerlingen 13 kunnen, rekening houdend met de eigen interesses, capaciteiten en waarden, een zinvol overzicht verwerven over studie- en beroepsmogelijkheden. 14 zijn bereid een onbevooroordeelde houding aan te nemen ten aanzien van studieloopbanen en beroepen.</p> <p>Keuzestrategieën 15 De leerlingen kennen de verschillende fasen van een keuzeproces en kunnen ze doorlopen.</p>

3de graad ASO-BSO-KSO-TSO

4 Keuzebekwaamheid

Zelfconceptverheldering

De leerlingen kunnen

15 communiceren over hun eigen interesses, capaciteiten en waarden.

16 een positief zelfbeeld ontwikkelen op basis van betrouwbare gegevens en daarover communiceren.

Horizonverruiming

De leerlingen

17 kunnen, rekening houdend met de eigen interesses, capaciteiten en waarden, een zinvol overzicht verwerven over studie- en beroepsmogelijkheden, dienstverlenende instanties met betrekking tot de arbeidsmarkt en/of de verdere studieloopbaan.

18 zijn bereid een onbevooroordeelde, roldoorbrekende en respectvolle houding aan te nemen ten aanzien van studieloopbanen en beroepen.

Keuzestrategieën

19 De leerlingen kunnen de verschillende fasen van een keuzeprocess doorlopen en rekening houden met de consequenties.

Omgevingsinvloeden

20 De leerlingen kunnen omgevingsinvloeden op het keuzegedrag onderkennen en er zich tegenover positioneren.

Buitengewoon secundair onderwijs OV3

3.2 Metacognitieve kennis

Kennis over zichzelf

- De leerling ontwikkelt inzicht in de eigen mogelijkheden en beperkingen op het vlak van probleemoplossing en informatieverwerking en houdt er rekening mee.

- De leerling ziet in dat hij voortdurend bijleert en verandert en stuurt vooroordelen betreffende het eigen leren bij.

- De leerling maakt een onderscheid tussen de oorzaken van succes/mislukking die bij hemzelf liggen of bij een ander.

- De leerling beseft dat hij zijn sterke punten kan aanwenden om zijn zwakke punten te verbeteren of te compenseren.

- Met alle co-actoren en partners.

Onderwijsloopbaanbegeleiding is gericht op de ondersteuning van het keuzeprocess en het bevorderen van loopbaancompetenties van de leerling en zijn/haar ouders.

School en CLB, scholengemeenschap en pedagogische begeleiding, VDAB en beroepssectoren zijn partners in de ontwikkeling van een krachtige leeromgeving terzake.

3. Co-actoren en partners.

Hoe denken we over onderwijsloopbaanbegeleiding: visie, doelen, inhoud, werkvormen en materialen?

Welke verwachtingen leven hierover bij onze leerlingen en ouders ?

Welke opvattingen en visies leven in de scholengemeenschap(-en), bij het schoolbeleid, bij de pedagogische begeleiding en bij onze leerkrachten en clb-medewerkers?

Wat kunnen we leren van partners uit de sociaal-economische context:

VDAB en beroepssectoren?

- Verschillende keuzeacties en werkvormen.

De begeleiding van studie- en beroepskeuzeprocessen verloopt "evidence-based". Inhoudelijk doet zij beroep op wetenschappelijk verantwoorde, besliskundige procesmodellen.

Bij elke keuzeactie of keuzetaak kunnen doelstellingen, methodieken en instrumenten worden gekozen. Een kwaliteitsvolle begeleiding houdt rekening met alle keuze-onderdelen van het studie- en beroepskeuzeprocess.

Het wetenschappelijk onderzoek leert ons dat er een hoge interconnectiviteit tussen de keuzeacties bestaat. Een dwingende volgorde of fasering in de begeleiding is daarom niet vereist (cfr. infra 'algemeen kader voor onderwijsloopbaanbegeleiding')

4. Een raamwerk vol aangepaste instrumenten.

Het raamwerk -verder in deze publicatie – biedt een kader voor de keuze van methodieken en werkmiddelen voor elke keuzetaak per scharniermoment van de Vlaamse onderwijsstructuur.

Een tip: Het werken met de keuzewerkboeken van de Centra voor Leerlingenbegeleiding biedt een kader voor een volledige en geïntegreerde aanpak van het keuzeproces.

Educatie is gericht op het overbrengen van relevante kennis, geschikte attitudes en keuzevaardigheden om zelfstandig het eigen traject uit te kunnen bouwen.

Tijdige informatieverstrekking over de keuzemogelijkheden is een belangrijke educatieve actie. Ze richt zich niet enkel op informatieoverdracht, maar ook op de ontwikkeling van vaardigheden om zelfstandig beschikbare informatie te verwerven en te verwerken.

Dit zal enkel impact hebben indien de doelgroep vooraf gesensibiliseerd is voor de keuzetaak en de wijze waarop deze kan aangepakt worden.

Een tweede educatieve doelstelling is het ontwikkelen van de zelfkennis die nodig is om zich te oriënteren in deze informatie, realistische doelen te kiezen en zichzelf te positioneren ten opzichte van de mogelijkheden.

Ten slotte richt educatie zich op het vermogen om de eigen loopbaan te plannen en te sturen. Zelfverantwoordelijke beslissingen kunnen nemen, maakt hier deel van uit.

Dit geheel van beoogde kennis, vaardigheden en attitudes noemen we actorkwalificaties.

In keuzeprocessen van kinderen en jongeren spelen ouders een grote rol. Hun inbreng is zelfs cruciaal bij jonge kinderen en bij kinderen of jongeren met verstandelijke of meervoudige beperkingen. Hun keuzevaardigheden noemen we co-actorkwalificaties en ook ten aanzien van hen zullen educatieve inspanningen geleverd worden.

Laagdrempelige informatieverstrekking via infotheken of het internet kunnen we ook als educatieve actie bestempelen.

2. Preventieve acties.

Leerkrachten en CLB-medewerkers herkennen problemen in de begeleiding van (bepaalde groepen van) hun leerlingen en ouders die zich vaak herhalen. Leerkrachten van hogere leerjaren of onderwijsniveaus ervaren vaak voorkomende problemen ten gevolge van de studiekeuzes van de hen toevertrouwde leerlingen. Partners uit VDAB en beroepssectoren ervaren knelpunten bij de loopbaankeuzes van werkzoekenden en jonge werknemers. Kunnen we hier preventief, met gerichte acties op inspelen?

Kunnen we onze leerlingen en hun ouders proactief ondersteunen voor te verwachten loopbaanproblemen?

5. Leren uit onze ervaring en die van anderen.

Wat onthouden we uit onze ervaringen, die van scholengemeenschappen en collega's uit andere onderwijsniveaus?

Wat hebben we aan de ervaringen van partners uit de arbeidsbemiddeling en beroepssectoren?

Kunnen we de loopbanen van onze oud-leerlingen opvolgen "ter lering"?

Preventieve opdrachten zijn erop gericht in te spelen op gekende risico's en tijdige hulpverlening mogelijk te maken. Een goede bekendmaking van het hulpaanbod stimuleert vroeg signaleren van keuzevragen of –problemen.

Naar gekende risicogroepen kunnen gerichte acties opgezet worden.

Ten slotte moeten alle co-actoren gesensibiliseerd worden om tijdig te verwijzen naar gepaste hulp en begeleiding.

3. Hulpverlening

Leerkrachten-keuzebegeleiders verhelpen en voorkomen heel wat keuzemoeilijkheden van leerlingen en hun ouders.

In sommige gevallen is meer gespecialiseerde vraagverheldering, informatie en advies, diagnostiek of begeleiding aangewezen.

Een goede samenspraak tussen school en CLB maakt een tijdige en vlotte verwijzing mogelijk.

Een goede afstemming van de educatieve, preventieve en hulpverleningsdoelen en –methodieken maakt de stap naar de CLB-begeleiding voor leerlingen en hun ouders een heel stuk minder moeilijk.

6. Begeleiding bij keuzeproblemen.

Welke afspraken tussen school en CLB bevorderen een tijdige en drempelverlagende verwijzing naar het CLB-hulpverleningsaanbod ?

*Het sluitstuk van onderwijsloopbaanbegeleiding is een voor alle doelgroepen gepast **begeleidingsaanbod**. Leerlingen en ouders voor wie het educatief-preventieve aanbod niet volstaat, moeten op hun vraag begeleiding kunnen krijgen. Dit aanbod moet voldoende laagdrempelig zijn en soepel inspelen op de verschillende noden (met aandacht voor leerbedreigden en kansengroepen).*

Indien begeleiding geïndiceerd is zonder een expliciete vraag, dient een individueel begeleidingsaanbod geformuleerd te worden.

Op de volgende pagina's vindt u bij wijze van voorbeeld twee ingevuld raamwerken: één voor het scharniermoment 'overgang basis – secundair onderwijs' en één voor het scharniermoment 'overgang secundair – hoger onderwijs'. De cijfers verwijzen naar de nummering in de 'Inventaris & Catalogus van materialen voor OLB-deel 2'. Voor een oordeel over de nuttigheidswaarde zie 'Inventaris & Catalogus - deel 1'. Dit raamwerk dient enkel ter inspiratie en kan naar believen verder aangevuld worden door de actoren.

Voorbeeld keuzebegeleidingsproces BaO - SO

In dit voorbeeld werkt de leerkracht klassikaal met het keuzewerkboek 'WATHOE Leren Kiezen' (55/56)

Dit keuzepakket bestaat uit 5 keuzelessen die het gehele proces behandelen:

1. WATHOE ... kiezen
2. WATHOE ... ik leer mezelf kennen
3. WATHOE ... de beroepenwereld
4. WATHOE ... het secundair onderwijs
5. WATHOE ... Ik maak mijn keuze

De cijfers verwijzen naar de nummering in de 'Inventaris & Catalogus van materialen voor OLB-deel 2'. Voor een oordeel over de nuttigheidswaarde zie 'Inventaris & Catalogus - deel 1'

KEUZEACTIES KEUZETAKEN	Sensibilisering Oriëntering op keuze	Horizonverruiming	Zelfconceptverheldering	Kristalliseren / Beslissen Keuzenabijheid / Binding Afstemmingszorg
		Exploratie omgeving Exploratie breedte / diepte	Exploratie IK / Exploratie ZELF	
Overgang Ba0 – SO	<p>"Les 1. WATHOE ... kiezen" : De leerlingen leren dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - ze elke dag keuzes moeten maken - ze erover moeten nadenken - kiezen soms moeilijk is - ze andere mogelijkheden moeten laten vallen - elke keuze voor- en nadelen heeft - anderen hen kunnen helpen - ze informatie nodig hebben - ze een eigen keuze moeten maken - Ze ook bij het kiezen van een school en een studierichting hier rekening mee zullen moeten houden <p><u>Mogelijke activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Klagesprek over de dagelijkse keuzes - Prenten verzamelen over de (dagelijkse) keuzesituaties en deze ophangen in de klas - 'filosoferen met kinderen' over het onderwerp 'kiezen is verliezen' <p>De ouders ontvangen een brief van school en CLB met informatie over de verschillende stappen van het keuzeproces en hoe die door de school zullen worden ingevuld.</p> <p><u>Mogelijke werkmiddelen:</u> Voor leerling: 21 / 25 / 27 / 41 / 47 / 55 / 86 / 101 Voor keuzebegeleider: 47 / 56 / 86 / 101</p>	<p>"Les 3WATHOE ... de beroepenwereld" :</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen worden zich bewust van hun lievelingsberoep(en) en wat hen er bij aantrekt - Ze krijgen zicht op de droomberoepen van hun klasgenoten <p><u>Mogelijk activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - klassikaal bezoek Beroepenhuus - Top 10 van droomberoepen maken - Interview met uitoefenaar 'droomberoep' - Rollenspel over beroepen gevolgd met klassengesprek - Beroep met verschillende creatieve vormen naar voren brengen (collage, gedicht,...) . Leerlingen met een zelfde beroep kunnen samenwerken - koppeling beroep aan opleidingstraject via routeplanners 	<p>"Les 2: WATHOE ... ik leer mezelf kennen":</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen reflecteren over hun vrijetijdsbesteding - Ze zien dat hun interesses kunnen veranderen <p><u>Mogelijke activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen nemen van elkaar een interview af over hun vrijetijdsbezigheden, adhv vooraf vastgelegde vragen - Ze geven een spreekbeurt over hun hobby's - Ze organiseren een hobbytentoonstelling met demonstraties... voor de school en de ouders bijvoorbeeld ter gelegenheid van een opendeurdag of ouderavond <p><u>Mogelijke werkmiddelen:</u> Voor leerling: 4 / 5 / 7 / 9 / 13 / 15 / 25 / 41 / 52 / 55 / 86 / 90 / 96 / 101 / 107 Voor keuzebegeleider: 52 / 56 / 86 / 101</p>	<p>"Les 5: WATHOE ... Ik maak mijn keuze" :</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen komen tot een totaalbeeld door de relevante informatie uit vorige hoofdstukken samen te brengen - Ze kunnen zichzelf kritisch beoordelen ivm hun studiehouding - Ze denken na over eventuele fysieke belemmeringen op studie- en beroepskeuze - Ze noteren hoe ze hun studiehouding kunnen verbeteren <p><u>Mogelijke activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Synthese maken van het hele proces op een creatieve manier - Rollenspel <p><u>Mogelijke werkmiddelen:</u> Voor leerling: 15 / 25 / 41 / 55 / 101 Voor keuzebegeleider: 56 / 101</p>
		<p>"Les 4: WATHOE ... het secundair onderwijs" :</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen krijgen een zicht op de structuur van het secundair onderwijs - Ze leren een aantal begrippen die samenhangen met deze structuur - Ze leren de toelatingsvoorwaarden en de lesroosters voor het eerste jaar kennen - Ze krijgen zicht op een aantal nieuwe vakken <p><u>Mogelijke activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - afname quiz (Kenso) - Bezoek aan secundaire scholen <p><u>Mogelijke werkmiddelen:</u> Voor leerling: 2 / 3 / 4 / 517 / 7 / 9 / 10 / 12 / 13 / 16 / 17 / 21 / 25 / 26 / 27 / 28 / 32 / 41 / 42 / 47 / 49 / 53 / 54 / 55 / 77 / 83 / 84 / 90 / 95 / 96 / 100 / 101 / 102 / 107 Voor ouders: 8 / 10 / 17 / 26 / 42 / 49 / 53 / 54 / 77 / 83 / 84 / 102 / 107 Voor keuzebegeleiders: 8 / 10 / 16 / 17 / 23 / 24 / 26 / 42 / 47 / 49 / 53 / 54 / 56 / 77 / 83 / 84 / 101 / 102 / 107</p>		

Voorbeeld keuzebegeleidingsproces SO - HO

In deze situatie werkt de leerkracht klassikaal met het lessenpakket 'op stap met laatstejaars' (69)

Dit pakket omvat 5 lessen die het hele keuzeproces behandelen:

1. Aan jou de keuze (oktober)
2. Opleidingskansen (oktober)
3. Ken jezelf (november)
4. Gericht verkennen van opleidingen (januari – februari)
5. Beslissen en voorbereiden (maart -)

De cijfers verwijzen naar de nummering in de 'Inventaris & Catalogus van materialen voor OLB-deel 2'. Voor een oordeel over de nuttigheidswaarde zie 'Inventaris & Catalogus - deel 1'

KEUZEACTIES KEUZETAKEN	Sensibilisering Oriëntering op keuze	Horizonverruiming	Zelfconceptverheldering	Kristalliseren / Beslissen Keuzenabijheid / Binding Afstemmingszorg
		Exploratie omgeving Exploratie breedte / diepte	Exploratie IK / Exploratie ZELF	
Overgang SO - HO	<p><u>Les 1: 'Aan jou de keuze'</u> De les vormt de opstart van de begeleiding. Leerlingen worden gesensibiliseerd voor het verloop van het keuzeproces en de stappen die ze daarin kunnen zetten aan de hand van de structuur van de KEUZEMAP. Ze krijgen tevens een overzicht van de geplande begeleidingsactiviteiten en reflecteren op de stappen die ze al gezet hebben.</p> <p>Ouders worden via een brief geïnformeerd over het keuzebegeleidingsplan.</p> <p>Materialen: Leerling: 34 / 35 / 36 /37 / 38 / 39 / 44 /46 / 65 / 67 / 76</p> <p>Ouders: 36</p> <p>Keuzebegeleider: 36 /37 / 38 / 39 / 66 / 68 /69 /76</p>	<p><u>Les 2: 'Opleidingskansen'</u> In deze les maken de leerlingen kennis met de opleidingsmogelijkheden na het secundair onderwijs. De keuzebegeleider geeft uitleg over de structuur en de kenmerken. De leerlingen reflecteren hierover. Zij maken ook kennis met verschillende informatiebronnen en leren ze gebruiken.</p> <p><u>Les 4: 'Gericht verkennen van opleidingen'</u> In deze les leren de leerlingen kritisch omgaan met informatie door te reflecteren op de ervaringen van een medeleerling met het verzamelen van informatie. De hier voorgestelde methodiek lijkt op de spreekoefeningen waarbij leerlingen hun voorkeurrecht voorstellen aan de klas. In deze les staat echter niet zozeer de inhoud maar wel het proces van informatieverwerking en –verwerking centraal. Vervolgens wordt de eigenheid van de verschillende informanten (ook op SID-in) toegelicht. Tot slot maken de leerlingen hun eigen actieplan.</p> <p>Materialen: Leerling: 8 / 10 / 19 / 22 / 29 / 30 /31 /33 / 35 /36 / 37 / 38 / 39 / 44 /46 / 53 / 54 / 65 / 67 /73 / 74 / 75 / 76 / 77 / 80 / 82 / 83 /84 / 85 / 92 / 93 / 97 / 98 / 103 / 104 / 105 / 108 Ouders: 8 / 10 / 19 /20 /22 / 29 / 30 /31 / 36 / 53 / 54 / 73 / 74 / 75 / 77 / 80 / 82 / 83 / 84 / 85 / 97 / 98 / 103 / 104 / 108 Keuzebegeleider: 8 / 10 / 19 / 20 /22 / 23 / 29 /30 /31 / 36 / 37 / 38 / 39 / 53 /54 / 66 / 68 / 69 / 73 / 74 / 75 / 76 / 77 / 80 / 82 / 83 / 84 / 85 / 97 / 98 / 103 / 104 / 108</p>	<p><u>Les 3: 'Ken jezelf'</u> Deze les bevat een brede reflectie op belangstelling, waarbij leerlingen uitzoeken welke richtingen aansluiten bij hun belangstellingsprofiel. Daarna wisselen leerlingen onder elkaar ideeën uit over de waarden die ze belangrijk vinden in hun leven.</p> <p>Materialen: Leerling: 33 / 34 / 35 /38 / 39 / 43 / 44 / 45 / 46 / 48 / 65 / 67 / 72 / 76 / 92 / 93 / 109</p> <p>Keuzebegeleider: 38 / 39 / 66 / 68 / 69 /76</p>	<p><u>Les 5: 'Beslissen en voorbereiden'</u> Deze afsluitende activiteit bestaat uit twee delen. Eerst komt een klassengesprek dat leerlingen inzicht geeft in het beslissingsproces en hen motiveert dit bij zichzelf te verfijnen. Deze oefening wordt gevolgd door een klassengesprek dat focust op de concrete veranderingen die de leerlingen volgend schooljaar te wachten staan.</p> <p>Materialen: Leerling: 33 / 38 / 39 / 44 /46 / 65 / 67</p> <p>Keuzebegeleider: 38 / 39 / 66 / 68 / 69</p>

Op de volgende pagina vindt u een algemeen overzicht van materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding ingevuld in een raamwerk.

Zo worden deze materialen gelinkt aan:

- de keuzetaak, - actie
- het scharniermoment in de onderwijsloopbaan
- de betrokken actor in het keuzeproces

Dit raamwerk moet de zoektocht naar geschikte materialen voor alle actoren makkelijker maken. Een beoordeling van de nuttigheidswaarde van de meeste materialen vindt u in het deel 'inventaris van gebruik'.

Overzicht "Materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding"

De cijfers verwijzen naar de nummering in de 'Inventaris & Catalogus van materialen voor OLB-deel 2'. Voor een oordeel over de nutfigheidswaarde zie 'Inventaris & Catalogus - deel 1'.

KEUZEACTIES KEUZETAKEN		Sensibilisering Oriëntering op keuze	Horizonverruiming	Zelfconceptverheldering	Kristalliseren / Beslissen Keuzenabijheid / Binding Afstemmingszorg
			Exploratie omgeving Exploratie breedte / diepte	Exploratie IK / Exploratie ZELF	
Scharniermoment	Doelgroep				
Overgang Ba0 – SO	Leerling	21 / 25 / 27 / 41 / 47 / 55 / 86 / 101	2 / 3 / 4 / 517 / 7 / 9 / 10 / 12 / 13 / 16 / 17 / 21 / 25 / 26 / 27 / 28 / 32 / 41 / 42 / 47 / 49 / 53 / 54 / 55 / 77 / 83 / 84 / 90 / 95 / 96 / 100 / 101 / 102 / 107	4 / 5 / 7 / 9 / 13 / 15 / 25 / 41 / 52 / 55 / 86 / 90 / 96 / 101 / 107	15 / 25 / 41 / 55 / 101
	Ouders		8 / 10 / 17 / 26 / 42 / 49 / 53 / 54 / 77 / 83 / 84 / 102 / 107		
	Keuzebegeleider	47 / 56 / 86 / 101	8 / 10 / 16 / 17 / 23 / 24 / 26 / 42 / 47 / 49 / 53 / 54 / 56 / 77 / 83 / 84 / 101 / 102 / 107	52 / 56 / 86 / 101	56 / 101
Overgang 1 ^e – 2 ^e gr SO	Leerling	11 / 21 / 25 / 34 / 57 / 59 / 86 / 88 / 101	1 / 2 / 5 / 5 / 7 / 8 / 9 / 10 / 11 / 13 / 17 / 21 / 22 / 25 / 26 / 28 / 32 / 40 / 42 / 50 / 53 / 54 / 57 / 59 / 70 / 71 / 74 / 77 / 78 / 83 / 84 / 85 / 87 / 88 / 90 / 91 / 95 / 96 / 100 / 101 / 107	5 / 6 / 7 / 9 / 11 / 13 / 25 / 34 / 43 / 52 / 57 / 59 / 70 / 72 / 86 / 87 / 90 / 96 / 101 / 107	11 / 25 / 57 / 59 / 101
	Ouders		8 / 10 / 17 / 22 / 26 / 40 / 42 / 50 / 53 / 54 / 74 / 75 / 77 / 78 / 83 / 84 / 85 / 107		
	Keuzebegeleider	58 / 60 / 86 / 101	8 / 10 / 17 / 22 / 23 / 24 / 26 / 40 / 42 / 50 / 53 / 54 / 58 / 60 / 74 / 75 / 77 / 78 / 83 / 84 / 85 / 101 / 107	52 / 58 / 60 / 86 / 101	58 / 60 / 101
Overgang 2 ^e – 3 ^e gr SO	Leerling	34 / 61 / 63 / 76	8 / 10 / 14 / 17 / 22 / 26 / 40 / 51 / 53 / 54 / 61 / 63 / 71 / 74 / 75 / 76 / 77 / 79 / 83 / 84 / 85	34 / 43 / 45 / 48 / 61 / 63 / 72 / 76 / 99	61 / 63
	Ouders		8 / 10 / 17 / 22 / 26 / 40 / 51 / 53 / 54 / 74 / 75 / 77 / 79 / 83 / 84 / 85		
	Keuzebegeleider	62 / 64 / 76	8 / 10 / 17 / 22 / 23 / 26 / 40 / 51 / 53 / 54 / 62 / 64 / 74 / 75 / 76 / 77 / 79 / 83 / 84 / 85	62 / 64 / 76	62 / 64
Overgang 3 ^e gr – HO/ 7 ^e spec.j./ 4 ^e gr BSO	Leerling	34 / 35 / 36 / 37 / 38 / 39 / 44 / 46 / 65 / 67 / 76	8 / 10 / 17 / 19 / 22 / 29 / 30 / 31 / 33 / 35 / 36 / 37 / 38 / 39 / 44 / 46 / 53 / 54 / 65 / 67 / 73 / 74 / 75 / 76 / 77 / 80 / 82 / 83 / 84 / 85 / 92 / 93 / 97 / 98 / 103 / 104 / 105 / 108 / 109	33 / 34 / 35 / 38 / 39 / 43 / 44 / 45 / 46 / 48 / 65 / 67 / 72 / 76 / 92 / 93 / 110	33 / 38 / 39 / 44 / 46 / 65 / 67
	Ouders	36	8 / 10 / 17 / 19 / 20 / 22 / 29 / 30 / 31 / 36 / 53 / 54 / 73 / 74 / 75 / 77 / 80 / 82 / 83 / 84 / 85 / 97 / 98 / 103 / 104 / 108 / 109		
	Keuzebegeleider	36 / 37 / 38 / 39 / 66 / 68 / 69 / 76	8 / 10 / 17 / 19 / 20 / 22 / 23 / 29 / 30 / 31 / 36 / 37 / 38 / 39 / 53 / 54 / 66 / 68 / 69 / 73 / 74 / 75 / 76 / 77 / 80 / 82 / 83 / 84 / 85 / 97 / 98 / 103 / 104 / 108 / 109	38 / 39 / 66 / 68 / 69 / 76	38 / 39 / 66 / 68 / 69
Overgang 3 ^e gr – Arbeidsmarkt	Leerling	18 / 37 / 65 / 67 / 94	8 / 10 / 17 / 18 / 20 / 31 / 37 / 53 / 65 / 67 / 71 / 74 / 75 / 77 / 80 / 81 / 83 / 85 / 89 / 94 / 103 / 104 / 105 / 106 / 108	18 / 65 / 67 / 94	18 / 65 / 67 / 94
	Ouders	94	8 / 10 / 17 / 20 / 31 / 53 / 74 / 75 / 77 / 80 / 81 / 83 / 85 / 94 / 103 / 104 / 106 / 108	94	94
	Keuzebegeleider	18 / 37 / 66 / 68 / 94	8 / 10 / 17 / 18 / 20 / 23 / 31 / 37 / 53 / 74 / 66 / 68 / 75 / 77 / 80 / 81 / 83 / 85 / 94 / 103 / 104 / 106 / 108	18 / 66 / 68 / 94	18 / 66 / 68 / 94
Overgang BuO	Leerling	101	8 / 10 / 53 / 54 / 84 / 101	101	101
	Ouders		8 / 10 / 53 / 54 / 84		
	Keuzebegeleider	101	8 / 10 / 23 / 53 / 54 / 84 / 101	101	101

Deel 1

Inventaris van het gebruik van materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding in de Centra voor Leerlingenbegeleiding

Inleiding bij de inventarisatie

In de uitvoering van de opdracht *'het toegankelijk maken van de meest geschikte materialen en instrumenten'* heeft STOLB alle CLB's in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevestigd.

De bedoeling van de bevestiging was:

- een volledig en actueel beeld krijgen van welke materialen in de Centra voor Leerlingbegeleiding gebruikt worden inzake OLB met hieraan gekoppeld een beoordeling op nuttigheidswaarde door de eindgebruiker;
- een overzicht krijgen van allerlei initiatieven inzake OLB die door de centra genomen worden (good practice) en die interessant kunnen zijn voor collega's;
- een idee krijgen van welke activiteiten door de CLB's inzake OLB worden opgenomen;
- verzamelen van samenwerkingsinitiatieven met VDAB/ACTIRIS.

Met de STOLB-bevestiging hebben we nooit de pretentie gehad een grootschalig wetenschappelijk onderzoek te verrichten. Daar hadden we de tijd noch de middelen voor. We pleiten dan ook voor enige voorzichtigheid bij de interpretatie van de onderzoeksgegevens.

De bevestiging had onder meer tot doel te inventariseren welke OLB-materialen (veel) gebruikt worden door CLB-ers en dit op verschillende scharniermomenten van de onderwijsloopbaan. Eventuele verschillen in gebruik tussen centra van de verschillende netten, tussen centra uit verschillende provincies, tussen centra van hetzelfde net ... benieuwden ons zeer. We beperkten ons niet tot een oplijsting van materialen maar peilden ook naar de appreciatie van de CLB-er met betrekking tot deze materialen. Zo hebben we 'een top 20' samengesteld van OLB-middelen met de hoogste waardering naar gebruik en nuttigheidswaarde. Deze lijst moet met de nodige voorzichtigheid gelezen worden: in deze appreciaties spelen affiniteiten met bepaalde werkvormen mee, de graad van vertrouwdheid met de materialen en de eigen dosis creativiteit en durf in het omgaan met nieuwe materialen ... Materialen die men niet kent, kan men niet beoordelen. Een product kan intrinsiek een grote waarde hebben maar omslachtig zijn, teveel tijd in beslag nemen, niet geschikt zijn voor leerlingen uit een bepaalde onderwijsvorm of een degelijke vooropleiding vereisen.

Het invullen van de vragenlijsten gebeurde niet in alle centra op dezelfde manier. In sommige CLB's werden de afzonderlijke antwoorden van de personeelsleden verzameld op één formulier. In andere centra vulde enkel de OLB-contactpersoon de vragenlijst in. De gegevens dienen ook op centrumniveau te worden geïnterpreteerd. Sommige centra hebben (een) ervaren OLB-deskundige(n), andere werken met een jong korps voor wie keuzebegeleiding volledig nieuw is.

De resultaten op de vragenlijst hebben tenslotte niet de pretentie een volledig overzicht te geven van alle keuzebegeleidingsinitiatieven die in de scholen worden genomen noch van alle door de school gebruikte OLB-materialen. De CLB-er is hier immers niet altijd van op de hoogte.

Hoewel bovenstaande opmerkingen uitnodigen tot de nodige voorzichtigheid bij de interpretatie van de resultaten, doet dit geen afbreuk aan de relevantie van het onderzoek. Bovendien gaan we er van uit dat de CLB-er die de STOLB-enquête invulde dit te goeder trouw deed en dat het de meest deskundige persoon binnen het centrum is inzake OLB.

De lijst met de door ons bevestigde materialen werd aangevuld met OLB-materialen die bijkomend door de CLB's werden aangebracht. Deze materialen werden niet voorzien van een waardering. Toch kunnen zij ook uitnodigen tot het verkennen van nieuwe OLB-wegen. Ze betekenen alvast een verruiming van onze horizon.

Toelichting bij een aantal resultaten

Deelnemende centra per net en provincie

	GO!	OGO	VRIJ
Antwerpen	4	2	7
Limburg	4	1	7
Oost-Vlaanderen	6	1	8
Vlaams-Brabant –Brussel	2	1	6
West-Vlaanderen	3		13
TOTAAL	19	5	41

Tabel 1 Deelnemende centra

65 van de 73 centra (=89%) vulden de STOLB-enquête in. Dit is een representatieve 'steekproef'. Daarnaast vulden twee netoverstijgende informatie-initiatieven (De Stap Gent en De Studiewijzer Antwerpen) de enquête in.

Rangschikking van de meest gebruikte keuzehulpmiddelen met de grootste nuttigheidswaarde

Voor de rangschikking gebruiken we enkel de keuzehulpmiddelen die door minstens 75% van scholen of CLB's als 'gebruikt' aangeduid worden én die door minstens 75% van de CLB's als zeer nuttig of nuttig gescoord worden.

Gebruik door de school

Het gaat hier om materialen waarvan het CLB aangeeft dat ze door de school worden gebruikt en hoe ze worden beoordeeld, met of zonder samenwerking met het CLB.

Vrije net	Gebruik	Nuttig	Net van het GO!	Gebruik	Nuttig
Op stap naar het secundair onderwijs	92,68 %	92,68 %	WATHOE Leren Kiezen: een werkboek voor keuzebegeleiding in het basisonderwijs	78,95 %	100,00 %
Op stap naar hoger onderwijs of andere opleidingen	78,05 %	82,93 %			
Naar de tweede graad	75,61%	100,00 %			

Tabel 2 Meest gebruikte keuzehulpmiddelen met de grootste nuttigheidswaarde door de school

Gebruik door het CLB

Vrije net	Gebruik	Nuttig	Net van het GO!	Gebruik	Nuttig
Hoger onderwijs in Vlaanderen	100,00 %	97,56 %	Onderwijsgids	94,74 %	94,74 %
Zevende specialisatiejaren SO	97,56 %	78,05 %	Kiezen na het 2de leerjaar van de 1ste graad	94,74 %	94,74 %
Steekkaarten zevende specialisatiejaren SO	97,56 %	85,37 %	www.ond.vlaanderen.be	94,12 %	78,95 %
Naar de tweede graad SO	97,56 %	100,00 %	Kiezen na het 1ste leerjaar A	89,47 %	100,00 %
Naar de derde graad SO	97,56 %	97,56 %	Kiezen na het 1ste leerjaar B	89,47 %	100,00 %
Eurobid	97,56 %	97,56 %	Kiezen na het beroepsvoorbereidend leerjaar	89,47 %	94,74 %
Naar de eerste graad SO	95,12 %	97,56 %	Infobrochure examencommissies	88,24 %	78,95 %
Wat na het secundair onderwijs	94,74 %	87,80 %	WATHOE Leren Kiezen: een werkboek voor keuzebegeleiding in het basisonderwijs	84,21 %	100,00 %
www.ond.vlaanderen.be	92,11%	87,80 %	WATHOE kiezen na de basisschool	84,21 %	89,47 %
Wat na een praktische opleiding	90,24 %	85,37 %	Kiezen na het tweede leerjaar van de tweede graad	84,21 %	89,47 %

Steekkaarten tweede graad SO	87,80 %	78,05 %
Lijst opendeurdagen hogescholen en universiteiten	87,80 %	92,68 %
www.verruimjehorizon.be	86,84 %	82,93 %
www.studiekiezer.be	86,84 %	82,93 %
Steekkaarten derde graad SO	85,37 %	85,37 %
Zobest-e	84,21 %	78,05 %
www.digiCLB.be/wat-na-so	78,95 %	75,61 %

Wat na het secundair onderwijs	78,95 %	78,95 %
www.VDAB.be	77,78 %	85,71 %

Tabel 3 Meest gebruikte keuzehulpmiddelen met de grootste nuttigheidswaarde door de CLB's

Toelichting

CLB's gebruiken vooral informatieve keuzehulpmiddelen van het eigen net. Enkele keuzewerkboeken of diagnostisch materiaal die veel vermeld worden, zijn: Zobest-e, www.studiekiezer.be, WATHOE Leren Kiezen: een werkboek voor keuzebegeleiding in het basisonderwijs. Dit geldt voor alle niveaus. Veel centra gebruiken keuzehulpmiddelen van andere instanties (Vlaamse overheid) (Wat na het secundair onderwijs en www.ond.vlaanderen.be).

De keuzehulpmiddelen met de grootste nuttigheidswaarde zijn vooral informatieve keuzehulpmiddelen. Bepaalde websites worden als zeer nuttig/nuttig ervaren. De brochure "Wat na het secundair onderwijs" heeft een hoge nuttigheidswaarde. De website www.VDAB.be heeft enkel bij het net van het GO! een hoge nuttigheidswaarde.

Volgende keuzebegeleidingsmaterialen en -initiatieven worden ook algemeen als zeer nuttig gescoord:

- SID-in (score van 100% in alle netten)
- beroepeninformatie Rotary/Lions
- www.beroepenhuis.be
- BIB-beurs
- www.sleutelmap.be

Concrete taken van het CLB in de keuzebegeleiding Rangschikking van de meest opgenomen keuzebegeleidingsactiviteiten

We vroegen de CLB's welke taken worden opgenomen in het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding. Dit is de ranking:

Vrije net	Klassikale informatie	3 ^{de} graad – hoger onderwijs	95,12
Net van het GO!	Ouderavond	Basisonderwijs – secundair onderwijs	94,74
Vrije net	Ouderavond	Basisonderwijs – secundair onderwijs	92,68
Vrije net	Ouderavond	1 ^{ste} – 2 ^{de} graad	87,80
Vrije net	Klassikale informatie	1 ^{ste} – 2 ^{de} graad	85,37
Net van het GO!	Klassikale informatie	Basisonderwijs – secundair onderwijs	84,21
Vrije net	Ouderavond	3 ^{de} graad – hoger onderwijs	82,93
OGO	Ouderavond	Basisonderwijs – secundair onderwijs	80,00
OGO	Ouderavond	1 ^{ste} – 2 ^{de} graad	80,00
Net van het GO!	Klassikale informatie	3 ^{de} graad – hoger onderwijs	78,95
Vrije net	Klassikale informatie	Basisonderwijs – secundair onderwijs	78,05
Vrije net	Ouderavond	2 ^{de} – 3 ^{de} graad	78,05

Tabel 4 Rangschikking van de meest opgenomen keuzebegeleidingsactiviteiten

Toelichting

Ouderavonden en het geven van klassikale informatie worden door de CLB's vaak opgenomen. Vorming naar leerkrachten toe is een begeleidingstaak die minder door de CLB's opgenomen wordt.

Lijsten

1. Good practice-initiatieven

Hier vindt u per provincie een opsomming van bestaande OLB-initiatieven die volgens de CLB-medewerker als 'good practice' kunnen doorgaan. Deze kunnen mogelijks als inspiratiebron dienen.

De naam van het centrum wordt vermeld zodat contactname voor informatie, desgewenst, mogelijk is. (voor contactgegevens, zie 'lijst contactpersonen voor OLB' pag. 20)

Provincie Antwerpen	
Centrum	Good practice-initiatief
VCLB De Wissel Campus Oost	Omschrijving: oud-leerlingendag op school, op stap naar werk met materialenkoffer
VCLB2 Antwerpen (Ekeren+Merksem)	Omschrijving: Motivatiegesprek leerling met klastitularis + CLB-medewerker, eindkeuze 6 ^{de} jaar SO verantwoord in maanden april-mei (voor eindexamen) School/organisatie: Sint-Eduardisinstituut Merksem Waarom? Leerling 6 ^{de} SO krijgt van begin schooljaar taak opgedragen - werken aan een verantwoorde eindkeuze - beperkt ook een aantal (eeuwige) twijfelaars Omschrijving: Op quartoblad verantwoording eindkeuze neerschrijven door leerling, klastitularis bereidt klassenraad voor april/mei gemotiveerde reactie (positief-negatief) van klassenraad School/organisatie: Moretus Ekeren Waarom? Leerling 6 ^{de} SO krijgt van begin schooljaar taak opgedragen - werken aan een verantwoorde eindkeuze - beperkt ook een aantal (eeuwige) twijfelaars
VCLB Kempen, vestigingsplaats Hoogstraten	Omschrijving: Materialenkoffer de '8'
VCLB Kempen, vestigingsplaats Turnhout	Omschrijving: Schoolverlaterstocht met bezoek, VDAB, CM, Werkwinkel, ACV School/organisatie: Heilig Graf en ACV Waarom? De schoolverlaters leren de weg kennen naar instanties die belangrijk zijn voor hun verdere loopbaan
VCLB Kempen, vestigingsplaats Mol	Omschrijving: BaSO-dagen: beurs waar secundair onderwijs zichzelf voorstelt en waar 6 ^{de} lj. op bezoek komt School/organisatie: Kathokiek Onderwijs Mol Omschrijving: Doe-dagen: contactdagen met oud-leerlingen waaraan leerlingen vragen kunnen stellen over studiekeuze, beroepskeuze School/organisatie: Technisch Instituut Sint-Paulus Mol Waarom? Beide initiatieven worden door de leerlingen als nuttig ervaren
VCLB 2 Antwerpen- Middengebied, vestigingsplaats Mortsel	Omschrijving: Studiekeuzeopdrachten geïntegreerd in schoolagenda Waarom? Leerlingen geraken het niet kwijt, Verschillende momenten in schooljaar geconfronteerd met onderwerp 'kiezen', krijgen opdrachtjes in hun agenda om zichzelf te leren kennen, suggesties ... Dit wordt samen met CLB uitgewerkt - eindopdracht studenten (cfr. voorgesteld vorig schooljaar op werkgroep SLB) en wordt dit schooljaar uitgetoetst
VCLB Het Kompas, vestigingsplaats Mechelen	Omschrijving: Competenties bij de koffie School/organisatie: Scholengemeenschap Mechelen en Katholieke Hogeschool Mechelen Waarom? Afstemming verwachtingen secundair en hoger onderwijs
VCLB Voor- en Noorderkempen, vestigingsplaats Brasschaat	Omschrijving: De leerkracht Nederlands laat alle 6 ^{de} jaars SO een essay schrijven over 'studiekeuze + toekomstbeeld' Waarom? Goede en boeiende invalshoek: bijdrage keuzeprocess (eigen belangstelling, aspiraties, waarden ...) Omschrijving: Info-avond of namiddag voor 3 ^{de} graad of 6 ^{de} jaar SO met oud-leerlingen van de eigen school i.f.v. 'gemaakte studiekeuze(s) op dat moment Waarom? Zeer positief initiatief: men verkrijgt praktische informatie van eigen leeftijdsgenoten (hoe het er concreet in het HO aan toe gaat) en om sterkte/zwakte van eigen school/studierichting SO te kunnen koppelen aan mogelijke keuze in HO Omschrijving: Aan 2 ^{de} jaars SO wordt klassikaal info gegeven over de eigenheid studierichtingen 3 ^{de} jaar door enkele leerlingen van het 5 ^{de} jaar Omschrijving: De leerlingen van het 2 ^{de} jaar SO kunnen in de 3 ^{de} trimester 'een proefles' (labo fysica/chemie//economie) volgen
CLB van het GO! Kempen	Omschrijving: de scholengroep kent een werkgroep OLB waar CLB het voorzitterschap in opneemt. Volgende doelstellingen staan centraal: - realisatie van een voorstelling van de verschillende onderwijsniveaus en kenmerken binnen de scholengroep in functie van het uitbreiden/versterken van de verticale doorstroming (kleuter-SO) - realisatie van een middenbank (werkvormen + instrumenten & ervaringen (scholen/personen) & randvoorwaarden bij de toepassing, gebruik) - gebruik BaSO-fiche School/organisatie: CLB Kempen GO & scholengroep Kempen Waarom? Sterke afstemming op aanwezige noden, doelgroepen

CLB van het GO! Lier	Omschrijving: beroepen en studiekeuzequiz als afsluiting van het project Wathoe leren kiezen Waarom? Op die manier kan je evalueren of het boekje Wathoe leren, leren effectief gebruikt is geworden en kan je meten wat er bij de kinderen is blijven 'hangen', kan je bijsturen Voor de kinderen is het een leuke afsluiter CLB-medewerker leert kinderen op een spelende manier kennen en omgekeerd
CLB van het GO! Mechelen-Keerbergen- Heist-op-den-Berg	Omschrijving: Organisatie van een beroepenmarkt School/organisatie: KTA Mechelen Waarom? Leerlingen zijn zelf actor en ouders worden hierbij betrokken
CLB van het GO! Brasschaat	Omschrijving: Basofiche of overgangskartaat basisonderwijs/secundair onderwijs, individuele keuzebegeleiding volgens methode Savickas i.s.m. school/CLB School/organisatie: KA Brasschaat Waarom? Basofiche verbetert kwaliteit keuze en kwaliteit instroom, individuele keuzebegeleiding volgens systeem Savickas belooft efficiënt te zijn
Stedelijk CLB Antwerpen	Omschrijving: Projecten georganiseerd door scholen in samenwerking met CLB en in sommige gevallen de schoolbrug School/organisatie: Meerdere scholen in het stedelijk lager en secundair onderwijs Waarom? Het spreekt voor zich dat scholen die zich actief en correct bezig houden met de schoolloopbaan hun leerlingen good practice is
Provinciaal CLB Antwerpen	Omschrijving: Gebruik van een aantal klassieke OLB-materialen uit de CLB-sector, KLIM OP (Antwerpse Associatie) voor 6ASO en TSO, samenwerking met Plantijn Hogeschool: infosessies voor leerkrachten 3 ^{de} graad over de taalvaardigheidsproblemen van laatstejaars uit het SO bij de instap in het HO, Vitamine W voor 7BSO, Workshops door oud-leerlingen in samenwerking met externen voor 7BSO, VDAB naar de school voor 7BSO, Wens tot samenwerking met Resoc Antwerpen voor de schoolverlaters School/organisatie: Provinciaal Instituut Sint-Godelieve Waarom? De school tracht een zo heteroog mogelijk aanbod van middelen, zoveel mogelijk op maat van de leerlingen aan te bieden op vlak van horizonverruiming en stilaan ook op vlak van competenties
Studiewijzer	Omschrijving: Proeftuin Leonardo Lyceum School/organisatie: Leonardo Lyceum Antwerpen Waarom? Wegwerken van de beschotten door herorganisatie, competentieportfolio Omschrijving: Proeftuin Kla4-Lier School/organisatie: Scholengemeenschap Kla4, Lier Waarom? Samenwerking tussen verschillende onderwijsniveaus en leerlijn kiezen met portfolio Omschrijving: Kiezen wat je bent 100% School/organisatie: SHIM Antwerpen Waarom? Actieve werkvormen Omschrijving: Project 'Leren Kiezen' en 'over de grens' School/organisatie: KA - Antwerpen Waarom? Niveauoverstijgende projectwerking doorheen heel de school vanuit eigen competenties Omschrijving: Hogeschoolbrug School/organisatie: De Schoolbrug (schoolopbouwwerk Antwerpen) Waarom? Werken met rolmodellen; preventief programma naar jongeren en ouders gericht Omschrijving: Klimop School/organisatie: AUHA Waarom? Werken met rolmodellen Omschrijving: Platform schoolverlaters School/organisatie: Stad Antwerpen Waarom? Werkt aan horizonverruiming Omschrijving: Project: 'talent de tijd geven om te rijpen' School/organisatie: Leonardo Lyceum-Quellinstraat + De Wereldreiziger Waarom? Het Leonardo Lyceum biedt in de tweede graad een sterk algemeen programma aan alle leerlingen, met twee interessegebieden: talen en wetenschappen. Daarnaast zijn er individuele leertrajecten, in het bijzonder voor leerlingen uit de OKAN-klassen

Provincie Limburg	
Centrum	Good practice-initiatief
VCLB Regio Hasselt	Omschrijving: Keuzewerkboek en keuze-infoboek 2 ^{de} jaar secundair School/organisatie: SG St.-Quintinus Waarom? Wordt in alle 2 ^{de} jaarsklassen van de Scholengemeenschap gebruikt, is overzichtelijk, duidelijk, gebruik van kleuren Omschrijving: De school maakt een lijst van oud-leerlingen uit het hoger onderwijs waarbij alle richtingen vertegenwoordigd zijn. Laatstejaars kunnen hen contacteren School/organisatie: Humaniora Kindsheid Jesu Waarom? Leerlingen krijgen zicht op aansluiting vanuit hun studierichting
VCLB West-Limburg, vestigingsplaats Herk-de-Stad	Omschrijving: Ai-HO School/organisatie: West- en Midden-Limburg en alle scholen uit deze regio Waarom? Samenwerking en veel info op korte tijd aangeboden. Niet allemaal losse initiatieven. Het volledige onderwijslandschap op 1 avond
VCLB RegioGenk	Omschrijving: Terugkomdag oud-leerlingen, Elektronisch chatpanel: leerlingen – oud-leerlingen

	School/organisatie: Meerdere scholen Waarom? Concreet, herkenbaar voor de leerling
VCLB Maasland vestigingsplaats Maasmechelen	Omschrijving: Ieder gaat er de Versus door. Dit is een beurs waar de PHL, de KHLIM, de U Hasselt, Hogeschool Zuid en de universiteit van Maastricht aanwezig zijn School/organisatie: Scholengemeenschap Maasmechelen – Lanaken Waarom? Iedere school heeft een drie kwartier durende workshop de mogelijkheid om zich voor te stellen. Het grootste pluspunt is dat hier ook een aantal scholen van Nederland aanwezig zijn.
VCLB Maasland, vestigingsplaats Maaseik	Omschrijving: Proeftuin – De Zevensprong School/organisatie: Scholengemeenschap Harlindes – Relindes Maaseik – Kinrooi Waarom? Geïntegreerd in lesurenpakket en op niveau van de scholengemeenschap
VCLB Noord-Oost- Limburg, vestigingsplaats Bree	Omschrijving: Ouderavonden, studiekeuzeavond, interne beurs School/organisatie: Scholengemeenschap Sint-Michiel Waarom? Informatie geven aan ouders en leerlingen om tot een optimale studiekeuze te komen, horizonverruiming
CLB vn het GO! Hasselt	Omschrijving: Diverse projecten vanuit de streekscholengroep
CLB van het GO! Limburg-Noord Adite	Omschrijving: 6 ^{de} en 7 ^{de} jaars: doelgroep TSO en BSO School/organisatie: samen school – CLB – VDAB – CVA – UNIZO Waarom? Veel informatie op korte tijd, het is concreet en info uit de eerste hand
CLB van het GO! Genk- Maasland	Omschrijving: Project doorstroming: samenwerking school, leerkrachten, CLB, ouders en leerlingen School/organisatie: Scholengroep 14
CLB van het GO! Zuid- Limburg	Omschrijving: WATHOE Leren kiezen School/organisatie: Meerdere basisscholen Waarom? Leerlingen zijn zelf intens bezig met hun keuzeproces
Provinciaal CLB Limburg	Omschrijving: Stellingenspel in 2A (lessen godsdienst/zedenleer/islam). Klasgesprek over invloeden omgeving, waarden en normen bij de keuze. Methodiek is aangepaste versie van een door Arktis gebruikte methodiek School/organisatie: Lk in overleg met CLB Waarom? De leerlingen zijn erg betrokken, Vergelijking in waarden en normen worden gehoord en erkend, gespreksvaardigheden worden eveneens beoefend

Provincie Oost-Vlaanderen	
Centrum	Good practice-initiatief
VCLB Regio Gent	Omschrijving: Info laatstejaars gaat door in de inforuimte van De Stap: rustiger omgeving, uitnodiging voor feedback, ruimte voor ppt-projectie, gebruik van de infotheek hoger onderwijs + 4 pc's, wordt zeer gewaardeerd door scholen en medewerkers, nadeel: niet voor elke school mogelijk (als afstanden te groot zijn!) School/organisatie: Verschillende scholen i.s.m. de Stap Waarom? Omdat het infomoment op die wijze geen 'verloren' uurtje wordt tussen twee lessen door. De verplaatsing, de andere omgeving en de faciliteiten ter plaatse maken dit infomoment meer de moeite waard.
VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Sint- Niklaas vestigingsplaats Beveren	Omschrijving: Schoolverlatersacties, info-avonden en infolessen i.s.m. CLB, oud- leerlingen die info geven of bezoek op de werkvloer Waarom? Ze krijgen er realistisch beeld en een stevige SLB door verschillende partijen
vestigingsplaats Lokeren	Omschrijving: Oud- leerlingen uitnodigen om te spreken over gevolgde studies in HO, Bezoek aan secundaire scholen (praktijk), Beroepenbeurs ingericht door de school zelf, Uitwisselingsproject tussen scholen (kennismaken met verschillende richtingen) School/organisatie: Sint-Maartens MS + BS, GTI Waarom? Uit reacties van leerlingen blijkt dat dit hun kijk op kiezen verruimt
vestigingsplaats Hamme	Omschrijving: Schoolverlaterstocht 7BSO, Info ACV 6BSO Waarom? School/organisatie: VTI Sint-Laurentius i.s.m. VDAB/CM/ACV Zeker voor BSO-leerlingen : moeten die info krijgen, via andere kanalen krijgen ze die minder of niet
VCLB Zuid-Oost- Vlaanderen, vestigingsplaats Oudenaarde	Omschrijving: Uitnodigen uitzendkantoren (bv. op opendeurdag) i.f.v. vacatures, Uitnodigen van ex- leerlingen i.f.v. keuze SO -> HO, arbeidsmarkt, Bezoek aan VDAB, Doedagen op school Waarom? Concreet maken van info, aanbod bij elkaar brengen
VCLB Zuid-Oost- Vlaanderen, vestigingsplaats Oudenaarde	Omschrijving: Scholengemeenschap: infosessie voor leerkrachten 5-6 ^{de} lj. i.v.m. overstap lager -> sec., Kiss-dagen, uitnodiging van oud- leerlingen (schoolinitiatief) Waarom? Structureel overleg basis-sec (CLB is lid): info-avonden op school (schoolinitiatief, zorgfiche)
VCLB Deinze	Omschrijving: Bezoek van lagere scholen (L6) aan secundaire scholen Waarom? Positief: kennismaking met het SO, Negatief: soms te éénzijdig, afhankelijk van de bezochte school
VCLB Het Meetjesland	Omschrijving: 5 ^{de} jaar: lessen rond wie ben je, wat wil je, toekomst? Studiekeuze -> zelfconceptverheldering School/organisatie: Maldegem VSI Waarom? Door de lessen over zelfconceptverheldering zijn de studiekeuzegesprekken in het 6 ^{de} jaar heel zinvol. Leidt tot goed doorleefde studiekeuze 6 ^{de} jaar Omschrijving: 1 ^{ste} graad: gebruik van stapper in de klas i.v.m. info 2 ^{de} en 3 ^{de} graad School/organisatie: Maldegem IZM Waarom? Duidelijke, volledige, overzichtelijke info, gemakkelijk voor ieder raadpleegbaar

CLB van het GO! Gent	Omschrijving: School bezoekt andere school, Oud- leerlingen worden uitgenodigd, Lessen bijwonen in een andere richting of aan een hogeschool of universiteit Waarom? Men maakt kennis met een bepaalde realiteit
CLB van het GO! Waasland	Omschrijving: Bezoeken aan beroepenhuis 6 ^{de} lj., Uitnodigen afgestudeerde oud- studenten die werken en/of studeren Waarom? Duidelijk, op maat van de leerlingen
CLB van het GO! Dender	Omschrijving: Infoavond 6 ^{de} jaars met aanwezigheid van oud- leerlingen, Hospiteerbeurten K3-L1, Overgang BVL-BSO (rondleiding tijdens praktijklessen), Overgang L6-secundair (klasuitstap naar secundaire scholen) School/organisatie: Diverse scholen uit werkgebied Waarom? Er wordt stilgestaan bij het keuzeproces en het sluit dicht aan bij de leefwereld van de jongere/kind
CLB van het GO! Deinze-Eeklo	Omschrijving: Eigen SOHO-project: overgang secundair naar hoger onderwijs School/organisatie: door CLB ontwikkeld in alle secundaire scholen van Sgr. 23 en 24 Waarom? Elke school heeft zijn keuzebegeleider, ondersteund door CLB-medewerker
De Stap	Omschrijving: Stappen met de klas (in de Stap): klasbezoek aan de infotheek onder leiding van de CLB-medewerker of begeleider van de school Waarom? Scholen kunnen klassikaal gebruik maken van de infotheek, ppt-presentaties over studiekeuze, De Stap zorgt voor ondersteuning van de professionelen door vorming, ppt-presentaties, brochures, updating van infotheek

Provincie Vlaams-Brabant + Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
Centrum	Good practice-initiatief
VCLB Noordwest-Brabant, vestigingsplaats Asse	Omschrijving: Info Hoger onderwijs door ex-studenten (oud- leerlingen), studiekeuzebegeleiders hoger onderwijs, Dreamday
VCLB Leuven	Omschrijving: Leerlingen van de 2 ^{de} mod. bezoeken scholen met TSO-aanbod School/organisatie: KS Leuven Omschrijving: Alle leerlingen en ouders krijgen op verschillende scharniermomenten een schriftelijk advies van de school (cfr. KR) wat voor mij een goed uitgangspunt is bij de keuzebegeleiding van leerlingen met een keuzeprobleem School/organisatie: Heilig Hartinstituut Heverlee Waarom? Zet de ouders en leerlingen aan het denken omdat dit advies de positieve en negatieve kanten en elementen van de keuze van de leerlingen belicht
CLB van het GO! Brussel	Omschrijving: Proeftuin talentgericht School/organisatie: Basisschool 'Boomhut'. Onder meer gebruikmakend van de Talentenkaartjes uit 'Helden van elke dag'. CLB- ondersteuning. Omschrijving: Basisscholen die secundaire scholen bezoeken. School/organisatie: bv. Zavelput e.a. Waarom? Zo komen leerlingen in contact met verschillende onderwijsvormen, Omschrijving: bijhouden van papieren keuzedossier door laatstejaars secundair, gebruikmakend van bestaande keuzedossiers + keuzedossier CLB. School/organisatie: KA Koekelberg , K.A. Anderlecht . Ondersteuning door CLB. Omschrijving: Beroepenbeurs en -brunch met ex-leerlingen en ouders. Aanvulling op SID- in. Waarom? Jongeren staan open voor info gegeven door andere jongeren. Zeer concrete info + mogelijkheid tot informele vraagstelling. School/organisatie: KA Sint-Pieters-Woluwe Omschrijving: Afzonderlijke digitale nieuwsbrief voor leerkrachten L5- L6 (BaO) en keuzebegeleiders secundair onderwijs. Organisatie: CLB Waarom? Informatie 'heet van de naald', herinneren aan interessante initiatieven of eerdere OLB- engagementen, continue vorming m.b.t. OLB, motiverend en de navelstreng CLB- School op vlak
CLB van het GO! Leuven-Tienen-Landen	Omschrijving: Info- avonden bij scharniermomenten, brunch/ontbijt, contact met oud- leerlingen, bezoek van de 6 ^{de} jaars lager onderwijs aan 1 ^{ste} jaar secundair, samenwerking atheneum met TSO/BSO school, extra informatie aan leerlingen met B- of C-attest op het einde van het jaar, meewerken aan sleutelmap en andere initiatieven vanuit de werkgroep OLB School/organisatie: Samenwerking met de school voor o.a. info avonden, samenwerking met andere scholen of bedrijven. Maar organisatie vanuit de school wat betreft oud- leerling contacten of bezoek van 6 ^{de} jaars Waarom? Samenwerking over de netten (GO! en provinciaal) heen en met CLB. Inbreng van objectieve component in keuzebegeleiding door CLB actief te betrekken bij scharniermomenten

Provincie West-Vlaanderen	
Centrum	Good practice-initiatief
VCLB Brugge(n)	Omschrijving: Infonamiddag voor leerkrachten 6 ^{de} lj. + schooldir. i.v.m. de studiekeuzebegeleiding in 6 ^{de} lj. + infonamiddag dir. i.v.m. scholen BLO en BuSO School/organisatie: CLB Brugge(n) Omschrijving: Visueel vaststellen van de keuzemogelijkheden in het 1 ^{ste} lj. SO a.d.h.v. fotomateriaal tijdens infoles 6 ^{de} lj.

	School/organisatie: CLB Brugge(n) Waarom? School en CLB werken samen in SLB vanuit zelfde denk- en referentiekader
VCLB Groeninge	Omschrijving: Getuigenmarkten: scholen organiseren een markt waar oud- leerlingen die nu al in het Hoger Onderwijs studeren komen getuigen van hun ervaring in het HO Waarom? Komt letterlijk uit de praktijk, is herkenbaar voor de leerlingen en zeker geloofwaardig.
VCLB Veurne- Diksmuide-Westkust	Omschrijving: Infomomenten VDAB aan 6 ^{de} /7 ^{de} jaars SO (TSO/BSO) School/organisatie: Organisatie vanuit de school en CLB werkt ondersteunend hierin Waarom? Nuttige info voor leerlingen
VCLB Weimeersen	Omschrijving: Jaarlijkse informatieavond in het Cultuurcentrum voor alle ouders en leerlingen van het laatste jaar ASO en TSO (Waregem, Anzegem, Avelgem). De oudercomités van de vrije secundaire scholen werken hieraan mee. Er worden drie sprekers uitgenodigd die elk een aspect van hoger onderwijs belichten. Hierbij komen aan bod: de structuur van het hoger onderwijs, studievereisten, sociale voorzieningen en aansluiting op de arbeidsmarkt. Er werd reeds aan gedacht ook VDAB uit te nodigen. Diploma en arbeidsmarkt worden al jaren met succes toegelicht door de directeur van de Kamer van Koophandel West- Vlaanderen. Waarom? Er wordt veel gerichte informatie op één avond gegeven.
VCLB Roeselare	Omschrijving: Info aan leerkrachten 2 ^{de} jaar secundair onderwijs over de structuur van 2 ^{de} en 3 ^{de} graad secundair onderwijs School/organisatie: Scholengemeenschap Sint-Michiel (met medewerking CLB) Waarom? Subsidiar
VCLB Torhout	Omschrijving: Digitale nieuwsbrief rechtstreeks aan leerlingen en leerkrachten 6 ^{de} jaar SO m.b.t. 'Wat na het SO?' Waarom? Bereikt zeker alle leerlingen, niet meer afhankelijk van klassenleraar
VCLB Ieper	Omschrijving: School nodigt sprekers uit afkomstig uit de hogescholen (vertegenwoordigers) en uit de industrie School/organisatie: Lyceum Ieper Waarom? Een andere invalshoek om naar de arbeidsmarkt en de scholen te kijken
VCLB Leieland	Omschrijving: Bij overstap SO- HO: Oud- leerlingen (2 ^{de} jaar HO) laten hun verhaal doen over richting en overstap School/organisatie: TI Sint-Joris en St-Aloysiuscollege Waarom? Grote invloed van de peergroep en concrete info over richtingen (wel nood aan kanalisatie)
VCLB Poperinge	Omschrijving: Voorstelling richtingen 2 ^{de} en 3 ^{de} graad aan geïnteresseerde leerlingen van de school en daarbuiten. Interessant te weten indien verandering lessentabel/andere klemtonen School/organisatie: OLV1
CLB van het GO! De Klaver	Omschrijving: Studiemarkt: uitnodigen oud-leerlingen die verder studeren en mensen van de arbeidsmarkt, Gebruik van 'open sky' op school, Bezoek aan praktijklessen binnen de school in 1B en 2 BVL
CLB van het GO! Mandel en Leie	Omschrijving: Vernieuwde aanpak dit jaar, loopt nog. Op basis van vragenlijsten worden individuele profielen opgesteld, ex-leerlingen en werkgevers uitgenodigd School/organisatie: KA Kortrijk Waarom? Sterk gericht op individuele inbreng leerlingen

2. Samenwerkingsinitiatieven tussen CLB's en VDAB/ACTIRIS

Hier vindt u per provincie een opsomming van bestaande samenwerkingsinitiatieven tussen CLB's en VDAB/ACTIRIS. Deze initiatieven kunnen mogelijk als inspiratiebron dienen. De naam van het centrum wordt vermeld zodat contactname voor informatie, desgewenst, mogelijk is.

Antwerpen

- Infonamiddag VDAB (statistiek, cijfermateriaal) (VCLB Het Kompas, vestigingsplaats Willebroek)
- Info-uitwisseling/voorstellen VDAB-werking, VDAB- initiatieven regio Mechelen (VCLB Het Kompas, vestigingsplaats Mechelen)
- Met VDAB specifiek op schoolniveau in het kader van overgang 3de graad-arbeidsmarkt, CLB kent de rol van tussenpersoon, medeorganisator van initiatieven (CLB van het GO! Kempen)

Limburg

- Met ATB vanuit de werkwinkel (VCLB Regio Hasselt)
- Kennismakingsbezoek (1/2 dag) VDAB Genk (werkwinkel) (VCLB Regio Hasselt)

Oost- Vlaanderen

- De Stap maakt gebruik van verwijzingen naar VDAB-filmpjes en gegevens vanuit het Stapper-programma (VCLB Regio Gent)
- Partnerhappening VDAB: beurs voor VDAB-medewerkers (De Stap Gent)
- De Werkwinkel: de basisdienstverlening en trajectbegeleiding door de VDAB-consulent is gericht op het gemakkelijker vinden van werk. Dit heeft tot gevolg dat de deskundigheid van de trajectbegeleider/consulent meer op de arbeidsmarkt dan op het onderwijslandschap gericht is. Het informeren over opleidingen is gefocust op directe tewerkstelling en het eigen opleidingsaanbod van de VDAB. Indien de vraag het opleidingsaanbod van de VDAB overstijgt of de werkzoekende wil zich heroriënteren door een opleiding te volgen die niet georganiseerd wordt door de VDAB of de werkzoekende weet niet goed welke opleiding hij zoekt sturen de werkwinkels in Gent de onderwijszoekende door naar de Stap. Hiertoe behoren dikwijls jongeren en volwassenen met een lage scholing of gehavende schoolloopbaan (De Stap Gent)
- Brochure De Wijze Stap voor o.a. doelpubliek VDAB (De Stap Gent)

Vlaams- Brabant + Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Bezoek aan de VDAB met steunpunt SLB, binnenkort bezoek aan VDAB met het team SO (VCLB Leuven)
- Jaarlijks een transitiedag voor onze afstuderende jongeren samen met ACTIRIS en andere diensten (VCLB Pieter Breughel)
- Start van mijn loopbaan is VDAB komen voorstellen op OLB- coaching voor keuzebegeleiders van secundaire scholen en geïnteresseerde CLB- ers. (CLB van het GO! Brussel)

West- Vlaanderen

- Lokaal wordt er een jobbeurs georganiseerd. Men richt zich hier op de schoolverlaters (BSO-BuSO). Hierop zijn wij aanwezig, net als de VDAB, mutualiteiten, werkwinkel ... (VCLB Poperinge)
- Overleg in het kader van het sociaal beleidsplan Stad Oostende (CLB van het GO! Oostende)

3.Samenwerkingsinitiatieven tussen scholen en VDAB/ACTIRIS

Hier vindt u per provincie een opsomming van bestaande samenwerkingsinitiatieven, waarvan het CLB op de hoogte is, tussen scholen en VDAB/ACTIRIS. Deze initiatieven kunnen mogelijk als inspiratiebron dienen. De naam van het centrum wordt vermeld zodat contactname voor informatie, desgewenst, mogelijk is.

Antwerpen

- Laatstejaars bezoeken VDAB (VCLB 2 Antwerpen-Middengebied, vestigingsplaats Lier)
- Info in de klassen 6BSO door VDAB (VCLB 1 Antwerpen-Middengebied, vestigingsplaats Vorselaar)
- Info-uitwisseling/voorstelling VDAB-werking, leren solliciteren (VCLB De Wissel, campus Oost)
- Infomomenten op school, op VDAB (VCLB Kempen, vestigingsplaats Mol)
- VDAB geeft informatie in de klassen 6BSO (overgang arbeidsmarkt) thema binnen PAV (VCLB Kempen, vestigingsplaats Geel)
- Projectweek laatstejaars BSO – werkwinkel – leren solliciteren – VDAB-werking (VCLB Her Kompas, vestigingsplaats Mechelen)
- Met VDAB specifiek op schoolniveau in het kader van overgang 3de graad-arbeidsmarkt, CLB heeft de rol van tussenpersoon, medeorganisator van initiatieven (CLB van het GO! Kempen)
- Met het DBSO zijn er samenwerkingsinitiatieven met VDAB (CLB van het GO! Mechelen-Keerbergen, Heist-op-den-Berg)
- VDAB komt spreken over solliciteren, arbeidsmarkt, wetgeving voor 7 BSO-leerlingen (Provinciaal CLB Antwerpen)
- Schoolverlatersdagen ism Resoc (Provinciaal CLB Antwerpen)
- VDAB komt in sommige scholen info geven over tewerkstelling (Stedelijk CLB Antwerpen)

Limburg

- BuSO-werkwinkel (VCLB Regio Hasselt)
- SYNTRA Hasselt – jobdienst VDAB (VCLB Regio Hasselt)
- Op vraag van school komt VDAB in 7de jaar BSO (VCLB Regio Hasselt)
- VDAB komt zich ieder jaar voorstellen op scholen (BSO-TSO) (VCLB Maasland, vestigingsplaats Maasmechelen)
- Sollicitatietraining (CLB van het GO! Hasselt)
- Beroepenbeurs (CLB van het GO! Limburg-Noord Adite)
- Info via gastspreker VDAB voor laatstejaars SO (CLB van het GO! Limburg-Noord Adite)
- Bezoek VDAB door 6BSO, voorstelling VDAB in de school in DBSO (Provinciaal CLB Limburg)

Oost-Vlaanderen

- Schoolverlaterswerking, eventueel VDAB opleidingscentrum, voor BSO/TSO (VCLB Zuid-Oost-Vlaanderen, vestigingsplaats Ronse)
- Info voor schoolverlaters (VCLB Wetteren)
- Infomomenten in praktijkgerichte opleidingen op vraag van de scholen zelf (VCLB Regio Gent)
- Schoolverlatersacties (VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Sint-Niklaas)
- Uitleg aan laatstejaars TSO en BSO (VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Dendermonde)
- Schoolverlaterstocht (VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Beveren)
- Bezoek aan VDAB, info VDAB in klassen (VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Hamme)
- Bezoek aan VDAB in kader van schoolverlaters (enkel voor 7BSO) (VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Lokeren)
- Kennismaking met hun werking (CLB van het GO! Gent)
- Training sollicitatiegesprekken (CLB van het GO! Schelde-Dender-Durme)
- Type 3-school gaat jaarlijks op bezoek bij VDAB (Interstedelijk CLB Gent)

Vlaams-Brabant + Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Janus-project – een transitieproject school/werk waarbij de VDAB en het CLB betrokken zijn als partners in het transitieteam (VCLB Noordwest-Brabant, vestigingsplaats Asse)
- Infosessie bij de VDAB voor 6de jaars TSO/BSO nijverheid/diensten (VCLB Tienen)
- VDAB kwam zich voorstellen aan geïnteresseerde CLB-ers en keuzebegeleiders van SO (CLB van het GO! Brussel)
- In sommige scholen die BSO aanbieden, komt VDAB sessie in klas geven + info werkwinkels (CLB van het GO! Brussel)
- Informatie door VDAB-medewerkers op school voor schoolverlaters of bezoek van school (klassikaal) aan VDAB (CLB van het GO! Leuven-Tienen-Landen)

West-Vlaanderen

- In 6BSO (VTI) wordt in het kader van PAV gewerkt rond transitievaardigheden: info over arbeidsmarkt en diensten (VCLB Leieland)
- VDAB komt in de school (VCLB Oostkust)
- Via het vak PAV op school bij de BSO-klassen worden er contacten gelegd met VDAB, VIZO ... (VCLB Groeninge)
- VDAB komt info geven aan 6de en 7de jaars TSO/BSO (VCLB Veurne-Diksmuide-Westkust)
- Infosessie voor de leerlingen van het zesde jaar TSO en 7de BSO van de VDAB op school (VCLB Izegem)

4.Samenwerkingsinitiatieven tussen CLB's/scholen en beroepssectoren

Hier vindt u per provincie een opsomming van bestaande samenwerkingsinitiatieven tussen scholen en de beroepssectoren. Deze initiatieven kunnen mogelijk als inspiratiebron dienen. De naam van het centrum wordt vermeld zodat contactname voor informatie, desgewenst, mogelijk is.

Antwerpen

- Zelfstandigenorganisaties en interimkantoren worden uitgenodigd in de projectweken die scholen organiseren (VCLB 2 Antwerpen-Middengebied, vestigingsplaats Lier)
- Bedrijvendag (VCLB Kempen, vestigingsplaats Hoogstraten)
- Via stages en via TW in het deeltijds onderwijs (VCLB De Wissel, campus Zuid)
- Open bedrijvendag (VCLB Voor- en Noorderkempen, vestigingsplaats Brasschaat)
- Organiseren van een jobbeurs (VCLB Voor- en Noorderkempen, vestigingsplaats Essen)
- Dreamday (VCLB Voor- en Noorderkempen, vestigingsplaats Essen)
- Samenwerkingsinitiatieven school-beroepssectoren gebaseerd op studieaanbod bv. hout/metaal/nijverheid/horeca, ook samenwerking vanuit stages (CLB van het GO! Kempen)
- Een aantal scholen werkt samen met beroepssectoren in functie van stage, tewerkstelling van leerlingen, als jurylid bij examens, beurzen.

Limburg

- Beroepenmarkt (VCLB Regio Hasselt)
- 6de lj./1ste secundair BIBje (VCLB Regio Hasselt)
- Bedrijvendag op Technisch Instituut Sint-Jansberg Maaseik (VCLB Maasland, vestigingsplaats Maaseik)
- Beroepeninfodag – Rotary (VCLB Noord-Limburg)
- Dreamproject (VCLB Zuid-Limburg, vestigingsplaats Tongeren)
- Samenwerking met bouwsector: gebruik promotiemateriaal en info (CLB van het GO! Hasselt)
- Beroepenbeurs basisonderwijs (Leuven) (CLB van het GO! Limburg-Noord Adite)
- Arbeidsoriëntatie 3de graad ASO (weekstages) i.s.m. een aantal bedrijven of diensten (CLB van het GO! Zuid-Limburg)
- In deeltijds onderwijs: werkpleklerin, werkplekverkenning, bezoek sociaal bedrijventrum ... (Provinciaal CLB Limburg)

Oost-Vlaanderen

- Samenwerking met het Beroepenhuis (VCLB Regio Gent)
- Beroepenbeurs (VCLB Waas en Dender, vestigingsplaats Beveren)

Vlaams-Brabant + Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Proeftuinen -> werkpleklerin, SLB (VCLB Tienen)
- Op bezoek naar bedrijven (bv. chemische sector) (VCLB Haacht-Keerbergen)
- Mensen uit beroepssector die uitleg komen geven in de school (VCLB Haacht-Keerbergen)
- Voorstelling sectoren (CLB van het GO! Brussel)

West-Vlaanderen

- Samenwerking scholen-beroepssectoren onder de vorm van stages maar ook in het kader van projecten/seminaries (een dag in een rusthuis bv.) of een notaris die een lesuur spreekt of een auteur ... (VCLB Poperinge)
- Schoolverlatersbeurs (VCLB Oostende-Gistel)
- School -> via stages, regelmatig worden bedrijfsleiders op school uitgenodigd voor lunch (VCLB Veurne-Diksmuide-Westkust)

5. Behoeftte aan samenwerking tussen CLB's, VDAB-ACTIRIS en/of beroepssectoren

We vroegen de centra over welke concrete items er behoefte aan samenwerking bestaat.

Antwerpen

- Sollicitatietraining
- Actueel zicht op arbeidsmarkt en te verwachten evoluties
- Zeker nodig voor BSO/CDO/BUSO/praktisch TSO en zorgleerlingen
- In de picture brengen van attitudes en vaardigheden die belangrijk zijn in het latere beroepsleven
- Informatie over toekomstperspectieven na bepaalde studierichtingen
- Informatieverstrekking voor niet-leerplichtigen
- Overleg met scholen i.v.m. het up to date houden van de opleidingen op school
- Zicht krijgen op wat VDAB specifiek kan aanreiken voor de doelgroep(en)
- Een duidelijke samenwerking tussen VDAB-CLB i.f.v. (on)gekwalificeerde uitstroom: wat is mogelijk, wat kunnen we (meer) doen ... ?
- Kennis beroepen (BIBje)
- Info rond knelpuntberoepen en beroepsprofielen
- Zeker wel omwille van:
 - de kloof tussen onderwijswereld en arbeidswereld zowel op inhoudelijk als structureel vlak te verkleinen
 - herkenbaarheid/samenwerking van partners binnen het gehele loopbaantraject (van kleuter tot effectieve stap naar de arbeidsmarkt)
 - wederzijdse permanente samenwerkingsinitiatieven die zich vertalen in een effectief binnenbrengen van de arbeidswereld in het onderwijsveld
 - een inhoudelijk flexibel afgestemde samenwerking, op basis van aanwezige noden, maatschappelijke trends, evoluties
 - samenwerking die niet enkel een focus legt op informering maar eveneens (én vooral) op basiscompetenties

Limburg

- Bv. Loopbaanspel ontwikkelen, virtuele instap in arbeidswereld, vergelijkbaar met HELP-spel van JAC Limburg, maar dan werken ipv hulpverlening als thema.
- Voor BuSO-Inst.: duidelijke informatie over inschrijving statuut, opvolging, gevolgen financieel
- Schoolverlatersinformatie
- Arbeidsoriëntatie 3de graad ASO (weekstages) i.s.m. een aantal bedrijven of diensten

Oost-Vlaanderen

- Tewerkstellingsperspectieven
- Keuzeinstrumenten
- In het kader van het nieuwe decreet Leren en werken en ongekwalificeerde uitstroom in 2de en 3de graad SO
- Interessant voor leerlingen met risico op minder slaagkansen arbeidsmarkt, bv. om zorgtraject verder te zetten, bekijken welke initiatieven mogelijk zijn, bv. autisme, handicap ...
- Afstemming tussen CLB/VDAB over wie welke informatie geeft
- CLB blijft graag op de hoogte van het aanbod van de VDAB naar de scholen toe
- CLB krijgt graag zicht op materialen die door de VDAB worden gebruikt
- Infosessies, bedrijfsstages (proeven ...)
- Bedrijfsbezoeken, welke zijn knelpuntberoepen?

Vlaams-Brabant + Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Ontwikkelen van goed audiovisueel materiaal (op het net) om leerlingen te informeren over opleidingen en beroepsmogelijkheden; naast een globaal kader + modulaire opbouw per sector/studiegebied
- Overleg om activiteiten samen te organiseren want er is toch dikwijls overlap
- Binnen het buitengewoon beroepsonderwijs lijkt het ons een noodzaak dat er een concrete toeleiding kan zijn van school naar diensten als VDAB, zeker voor leerlingen voor wie gepaste tewerkstelling moeilijker realiseerbaar lijkt

- I.v.m. knelpuntberoepen. Bvb. In Brussel bieden te weinig scholen opleidingen aan die daar toe leiden, bvb. bouw

West-Vlaanderen

- Concrete informatie i.v.m. beroepen en tewerkstelling
- De plaatselijke VDAB stuurt regelmatig volwassenen (werkzoekenden en andere) voor hulp en informatie naar ons centrum
- Afstemming opleidingsprofielen
- Info over knelpuntberoepen, situatie op regionale arbeidsmarkt en landelijk (Vlaanderen)

6.Contactpersonen voor onderwijsloopbaanbegeleiding in de CLB's

Antwerpen

Centrum	Telefoon	Directie	OLB-contactpersoon
De Wissel Campus Zuid	03 285 34 50 03 216 29 38	Maria De Beuckeleer	Hazel De Backer hazel.debacker@vclbdewisselantwerpen.be
Campus Oost	03 637 50 60		Willy De Block willy.deblock@vclbdewisselantwerpen.be
Campus Centrum	03 285 34 50		Eric Fonteyne eric.fonteyne@vclbdewisselantwerpen.be
VCLB 2 Antwerpen Vestigingsplaats Ekeren Vestigingsplaats Merksem	03 542 21 55 03 542 21 55 03 640 38 90	Erik Van Loo 03 542 21 55	Jos Van Tichelen jos.vantichelen@vclb2antwerpen.be
VCLB 1 Antwerpen- Middengebied vestigingsplaats Vorselaar	014 50 74 00 014 50 74 00	Peter De Hond	Guido Cox guido.cox@clb-ami1.be
vestigingsplaats Zoersel	03 380 38 00		Dirk Verrycken dirk.verrycken@clb-ami.be
VCLB Kempen vestigingsplaats Geel	014 40 33 10 014 58 85 34	Pierre Goor	Kim Dupont kimdupont@clb-kempen.be
vestigingsplaats Herentals	014 21 59 01		Liesbeth Huysmans liesbethhuysmans@clb-kempen.be
vestigingsplaats Hoogstraten	03 314 39 70		Katrien Luyts katrienluyts@clb-kempen.be
vestigingsplaats Mol	014 33 76 20		Katrien Spaepen katrienspaepen@clb-kempen.be
vestigingsplaats Turnhout	014 47 27 60		Frank Verbruggen frankverbruggen@clb-kempen.be
vestigingsplaats Westerlo	014 54 57 36		Luc Van den Bosch lucvandenbosch@clb-kempen.be
VCLB 2 Antwerpen- Middengebied Vestigingsplaats Kontich	02 443 90 24 03 458 58 58	Luk Van der Auwera	Ilse Hellemans ilse.hellemans@clb-ami2.be
Vestigingsplaats Lier	03 480 80 18		Dirk Van Grieken dirk.vangrieken@clb-ami2.be
Vestigingsplaats Mortsel	03 443 90 24		Tom Billiet tom.billiet@clb-ami2.be
VCLB Het Kompas Vestigingsplaats Heist-op- den-Berg	015 41 89 11 015 24 81 10	Agnes Van den Berg	Griet Beirinckx griet.beirinckx@clbkompas.be
Vestigingsplaats Mechelen	015 41 89 11		Johan Geens johan.geens@clbkompas.be
Vestigingsplaats Willebroek	03 886 76 04		Myriam Vanaerschot myriam.vanaerschot@clbkompas.be
VCLB Voor- en Noorderkempen Vestigingsplaats Brasschaat	03 651 88 85 03 651 88 85	Jozef Pauwels	Kathy Ceusters kathy.ceusters@vclbvnk.be
Vestigingsplaats Essen	03 667 28 28		Jurgen Vos jurgen.vos@vclbvnk.be
Vestigingsplaats Wijnegem	03 353 93 91		Annick Van Rompaey annick.vanrompaey@vclbvnk.be
CLB van het GO! Kempen	014 41 33 30	Cherstine Michiels	Johan Claes johan.claes@rago.be
CLB van het GO! Lier	03 480 17 81	Hilde Merckx	Eric Maréchal (03 490 00 75) eric.marechal@goclblier.be
			Ann Vermaelen (03 490 00 74) ann.vermaelen@goclblier.be
CLB van het GO! Antwerpen	03 232 23 82	Hilde Van Look	Philip Renders philip.renders@g-o.be
CLB van het GO! Mechelen-Keerbergen- Heist-op-den-Berg	015 45 32 32	Moniek Hoffmann	Cindy Van den Bosch cindy.van.den.bosch@g-o.be
CLB van het GO! Boom	03 888 24 21	Ronny Schoofs	Cora Linskens cora.linskens@g-o.be
CLB van het GO! Brasschaat	03 651 79 11	Benny Van Der Linden	Lode Verheyen lode.verheyen@g-o.be

Stedelijk CLB Antwerpen	03 206 13 11	Anne-Marie Panier	Sofie Marivoet sofie.marivoet@stad.antwerpen.be
Provinciaal CLB Antwerpen	03 241 05 00	Monique De Becker	Luk Noppen luk.noppen@clb.provant.be
Studiewijzer	03 201 33 85		Eric d'Hooghe eric.dhooghe@stad.antwerpen.be

Limburg

Centrum	Telefoon	Directie	OLB-contactpersoon
VCLB Regio Hasselt	011 37 94 90	Marleen Dendas	Jef Geubbelmans jef.geubbelmans@hasseltclb-net.be Kim Punie kim.punie@hasseltclb-net.be
VCLB Midden-Limburg	011 52 52 05	Marie-Rose Defour	Roger Conings roger.conings@vclblimburg.be Tim Vanwetswinkel tim.vanwetswinkel@vclblimburg.be
VCLB West-Limburg Vestigingsplaats Beringen	011 45 63 10 011 45 63 10	Christine Tielemans	Nicole Lemmens nicole.lemmens@beringenclb-net.be Vera Gevers vera.gevers@herkclb-net.be
Vestigingsplaats Herk-de-Stad	013 55 46 56		
VCLB Regio Genk	089 56 93 20	Paul Jamart	Greet Fraiponts greet.fraiponts@vclblimburg.be Liesbet Mertens liesbet.mertens@vclblimburg.be
VCLB Maasland Vestigingsplaats Maaseik	089 77 97 30 089 36 57 80	Marina Vanderveulen	Veerle Keymis veerte.keymis@vclbmaasland.be Liesbeth Vanhove liesbeth.vanhove@vclbmaasland.be
Vestigingsplaats Maasmechelen	089 77 97 30		
VCLB Zuid-Limburg Vestigingsplaats Bilzen	012 39 83 40 089 51 07 90	Leen Van Hees	Michel Jadoul michel.jadoul@vclb-zimb.be Brenda Daemen brenda.daemen@vclb-zimb.be
Vestigingsplaats Tongeren	012 39 83 40		
VCLB Noord-Limburg	011 80 59 00	Stefaan Daemen	Vicky Bollen vicky.bollen@vclbneerpelt.be Anneleen Sniekers anneleen.sniekers@vclbneerpelt.be
VCLB Noord-Oost-Limburg	089 46 97 30	Lieve Lambrechts	Renate Gielissen renate.gielissen@clbbreepeer.be Filiz Yilmaz ffiz.yilmaz@vclblimburg.be
	089 51 98 60		Johan Seutens johan.seutens@vclblimburg.be
CLB van het GO! Hasselt	011 22 17 38	Marc Frederix	Marc Frederix CLB.hasselt@g-o.be
CLB van het GO! Limburg-Noord Adite	011 45 62 70	An Diels	William Vandesande william.vandesande@g-o.be
CLB van het GO! Genk-Maasland	089 35 50 61	Marijke Luyckx	Marie-Christine Roosen (089 36 57 90) marie-christine.roose@g-o.be
CLB van het GO! Zuid-Limburg	012 23 12 39	Paul Vangenechten	Marc Bonneu (012 67 09 71) marc.bonneu@g-o.be
Provinciaal CLB Limburg	011 23 07 20	Lieve Vandormael	Noelmans Dina Luwel Julien iluwel@limburg.be

Oost-Vlaanderen

Centrum	Telefoon	Directie	OLB-contactpersoon
VCLB Regio Gent	09 269 89 00	Philippe Lamoral	Chris Vandenbossche chris.vandenbossche@vclbgent.be
VCLB Waas en Dender	03 776 34 51	Marcel Van Damme	Peter Temmerman peter.temmerman@vclbwaasdender.be
VCLB Wetteren	09 369 22 21	Jacques Grandsire	Dany De Vriese dany.devriese@clbwetteren.be
VCLB Aalst	053 78 85 10	André Cochez	Kerlijne Dekoster kerlijne.dekoster@vclbaalst.be
VCLB Ninove	054 33 90 19	Paul De Tant	Vandenmoortel Isabel Isabel.vandenmoortel@clbninove.be
VCLB Zuid-Oost-Vlaanderen Vestigingsplaats	055 31 38 62	Jozef Janssen	Dirk Librecht

Oudenaarde Vestigingsplaats Ronse	055 31 38 62 055 23 71 11		dirk.librecht@vclbzov.be Jacques Deriemaeker jacques.derimaeker@vclbzov.be
VCLB Deinze	09 381 06 80	Patrick D'Oosterlinck	Wim Iliano wim.iliano@vclbdeinze.be
VCLB Het Meetjesland	09 376 70 50	Tom Walgraeve	Rudy Podevijn rudy.podevijn@vclb-meetjesland.be
CLB van het GO! Gent	09 243 79 70	Nils Strumane	Ilse Verstraete ilse.verstraete@pantarhei.be Herman Schrijvers herman.schrijvers@pantarhei.be
CLB van het GO! Waasland	03 776 37 98	Marc De Soete	Lieve Jacob (03 776 02 16)
CLB van het GO! Schelde- Dender-Durme	052 21 54 33	Roger Saerens	Femke Verbeke (052 22 88 91) femke.verbeke@CLBdendermonde.be
CLB van het GO! Dender	053 60 32 80	Frans Holsters	Mike Roelandt (053 60 32 94) mike.roelandt@clbaalst.be
CLB van het GO! Oudenaarde	055 33 74 70	Nancy Oris	Nancy Oris nancy.oris@g-o.be
CLB van het GO! Deinze- Eeklo	09 377 36 93	Winny De Blauwe	Ellen Meeus ellen.meeus@clbgo-eeklo.be
Interstedelijk CLB Gent	09 235 09 00	Vera Van Heule	Liesbeth Haustraete (09 235 09 35) vera.vanheule@gent.be
De Stap	09 233 75 15		Els Van Hyfte els@destapgent.be

Vlaams-Brabant + Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Centrum	Telefoon	Directie	OLB-contactpersoon
VCLB Pieter Breughel	02 512 30 05	Jean-Pierre Tavernier	Marc Schouppe m.schouppe@vclb-pieterbreughel.be Joke Gerits j.gerits@vclb-pieterbreughel.be
VCLB Halle	02 356 55 23	Ria Sanders	Katrien Spitael katrien.spitael@clbhalle.be
VCLB Noordwest-Brabant Vestigingsplaats Asse	02 452 79 95 02 452 79 95	Wilfried Neefs	Anita Cobbaert anita.cobbaert@clbnwb.be Isabelle Van den Bossche isabelle.vandenbossche@clbnwb.be Jean-Marie Van Steenwinkel jeanmarie.vansteenwinkel@clbnwb.be
Vestigingsplaats Vilvoorde	02 251 15 55		
VCLB Leuven	016 28 24 00	Dirk Janssens	Marc Vanderlocht (016 28 24 64) marc.vanderlocht@vclbleuven.be Filip Mels (016 28 24 42) filip.mels@vclbleuven.be Luc Van Gijssel (016 28 24 71) luc.vangijssel@vclbleuven.be Hilde Vanautgaerden (016 28 24 61) hilde.vanautgaerden@vclbleuven.be
VCLB Haacht-Keerbergen	016 60 21 86	Pieter Goossens	Patrick De Preter (015 50 93 20) patrick.depreter@clbhaacht.be Bart Wittoek (015 50 93 20) bart.wittoek@clbhaacht.be
VCLB Aarschot	016 57 72 39	R�n�e Jacquemin	Luc Algoet luc.algoet@clb-aarschot.be Claire Schiffeleers claire.schiffeleers@clb-aarschot.be Eva Brattigna brattignae@clb-aarschot.be
VCLB Diest-Tessenderlo	013 31 27 29	Raf Biesmans	Odette Vandevenne ovandevenne@clbdiesttess.be
VCLB Tienen	016 81 31 05	Liesbeth Vallaeys	Hilde Bekaert hilde.bekaert@vclbtienen.be Lieve Hallet lieve.hallet@vclbtienen.be
CLB van het GO! Brussel	02 479 25 05	Dries Vandermeersch	Dominique Veulemans CLBbrussel.dominiquev@g-o.be
CLB van het GO! De Ring	02 356 38 58	Philipp Bossaert	Christine Machiels christine.machiels@rago.be
CLB van het GO! Vilvoorde-Zaventem- Tervuren	02 251 44 25	Hans Hebbrecht	Hans Hebbrecht dir@CLBvilvoorde.be
CLB van het GO! Leuven-	016 81 58 18	Georges Baetens	Inne Luyten

Tienen-Landen			inne.luyten@g-o.be
CLB van de Vlaamse Gemeenschapscommissie Brussel	02 482 05 72	Benjamine Hofman	Peggy Lamair peggy.lamair@clbvgc.be

West-Vlaanderen

Centrum	Telefoon	Directie	OLB-contactpersoon
VCLB Brugge(n)	050 44 02 20	Cathérine Ryckeboer	Eric Vandenbroele eric.vandenbroele@clbbrugge.be Ann Dermaut an.dermaut@clbbrugge.be Ann Van Troos ann.van.troos@clbbrugge.be Sarah Lemey sarah.lemey@clbbrugge.be Johan Declercq johan.declercq@clbbrugge.be
VCLB Oostkust	050 41 84 22	Carlos Breckpot	Beatrix Wildemeersch wildemeersch.beatrix@clbblankenberge.be
VCLB Oostende-Gistel	059 50 68 01	Karel De Groot	Kenny Gardin kenny.gardin@clboostende.be
VCLB Groeninge	056 24 09 11	Hedwig Hellemans	Katrien Deconinck (056 24 09 22) katrien.deconinck@vclbgroeninge.be
VCLB Veurne-Diksmuide- Westkust	058 31 16 14	Hans Vandenbroucke	Geert Van Hoeymissen (051 50 45 58) geert.vanhoeymissen@vclb-veurne.be
VCLB Tielt	051 42 66 42	Els De Brabander	Iris Biebaw iris.biebaw@clbtielt.be Elke Bryse elke.bryse@clbtielt.be Hilde Lannoo hilde.lannoo@clbtielt.be
VCLB Weimeersen	056 60 23 93	Griet Catteeuw	Dirk Arnau dirk.arnau@vclbweimeersen.be Dirk Deman dirk.deman@vclbweimeersen.be
VCLB Roeselare	051 25 98 50	Patrick Lanckswert	Mieke Cappon mieke.cappon@clbroeselare.be Leen Neiryck leen.neiryck@clbroeselare.be Lieselot Vandenbergh lieselot.vandenbergh@clbroeselare.be
VCLB Torhout	050 23 15 17	Jean-Pierre Andries	Pascale Van Camp pascale.van.camp@clbtorhout.be
VCLB Izegem	051 30 13 61	Kris Supply	Sophie Delcour sdelcour@vclbizegem.be Christine Provoost cprovoost@vclbizegem.be
VCLB Ieper	057 21 60 48	Paul Gheschiere	Dieter Baesen dieter.baesen@clb-ieper.be
VCLB Leieiland	056 23 72 50	Hubert Gryp	Renaat Van de Walle renaat.vandewalle@clbleieland.be Marc Naert marc.naert@clbleieland.be Goedele Vanholme goedele.vanholme@clbleieland.be
VCLB Poperinge	057 33 43 28	Marc Boedts	Mathijs Dejaegher mathijs.dejaegher@clb-poperinge
CLB van het GO! De Klaver	050 44 50 10	Veerle Hubrecht	Ann Van Becelaere ann.vanbecelaere@scarlet.be
CLB van het GO! Oostende	059 70 21 00	Eddy Declercq	Vandenbergh Ensy clb.oostende@g-o.be
CLB van het GO! Mandel en Leie	056 22 56 61	Nico Pattijn	Paul Ryde paul.ryde@g-o.be Nico Pattyn nico.pattyn@g-o.be
CLB van het GO! Westhoek	058 31 10 75	André Simoens	André Simoens

Conclusies bij de inventaris

De resultaten van de CLB-bevraging werpen een licht op het gebruik van OLB-materialen en -initiatieven en de wijze waarop ze gewaardeerd worden door de CLB-medewerker.

De resultaten laten niet toe een uitspraak te doen over de manier waarop de producten worden gebruikt, de tijd die hieraan wordt besteed, de frequentie van gebruik en/of de verschillen in gebruik en appreciatie tussen de CLB-collega's van eenzelfde centrum. Hiervoor is verder onderzoek nodig.

We kunnen stellen dat er een veelheid aan OLB- werkmiddelen en - initiatieven bestaat. Vooral voor de keuzebegeleiding van leerlingen uit de derde graad van het basisonderwijs en de derde graad van het secundair onderwijs. Heel wat van de producten waarmee momenteel gewerkt wordt binnen de centra, worden aangemaakt binnen de CLB-sector zelf, zowel van het Vrije net als van het GO! Ook externe instanties, al dan niet onderwijsgerelateerd (bv. VDAB, beroepssectoren, Beroepenhuis, Hogescholen ...) maken OLB- producten aan. Deze zijn blijkbaar iets minder gekend in de CLB- wereld, hoewel hierop uitzonderingen bestaan. Zo worden de websites van de VDAB en van het Agentschap Onderwijs heel regelmatig gebruikt en sterk geapprecieerd door CLB-collega's. Dit kan dan bv. niet gezegd worden van de VDAB-lessenmap 'De start van een loopbaan'.

De centra van het provinciale en stedelijke net maken zelf geen producten aan (tenzij regionaal). Zij maken gebruik van materiaal uit beide andere netten.

Datgene wat bestaat én veel wordt gebruikt, daar is men tevreden over! Opmerkingen en suggesties van collega's maken duidelijk dat heel wat waardevolle materialen dringend aan een nieuwe editie toe zijn!!

Zowel binnen het GO! maar vooral binnen de centra van het Vrije net gebruikt men hoofdzakelijk de 'eigen' werkmiddelen. Het boek 'Hoger onderwijs in Vlaanderen' is hierop een uitzondering. Het wordt quasi overal gebruikt. Hier en daar grijpt men al eens naar materiaal aangemaakt in het andere net. Hierbij denken we bv. aan de computerprogramma's Eurobid en de Onderwijsgids. Deze toenadering kunnen we alleen maar toejuichen en is voor ons een richtingwijzer naar het doel dat we voor ogen hebben.

Uit de bevraging blijkt duidelijk dat de toenadering tussen de netten op vlak van gebruik van elkaars middelen gestaag groeit en er een bereidheid is tot netoverstijgende samenwerking. De brochure 'Wat na het secundair onderwijs', resultaat van een samenwerking tussen de CLB- sector en het Agentschap onderwijs, wordt ook in alle netten veel gebruikt en sterk geapprecieerd.

CLB-collega's kijken duidelijker verder dan opleidingen 'an sich'. Initiatieven die de brug leggen naar de beroepenwereld (het Beroepenhuis, de BIB- beurzen en Beroepenbeurzen georganiseerd door de service-clubs ...) worden als nuttig ervaren voor de onderwijsloopbaanbegeleiding van leerlingen. De vaststelling dat men in de verschillende netten/provincies andere initiatieven als nuttiger ervaart, doet hier geen afbreuk aan. Bovendien stellen we vast dat 'het exploreren van de beroepenwereld' reeds in de vroege onderwijsloopbaanbegeleiding zijn plaats verdient.

De lijst van 'good practice-initiatieven' valt op door haar verscheidenheid. Het kan om spellen gaan die in een bepaald leerjaar in een bepaalde school worden gespeeld maar evengoed om de organisatie van een onderwijs-/beroepenbeurs met regionaal karakter, het systematisch gebruik van de BASO- fiche, een infosessie voor leerkrachten ...

Een goed lopend OLB- project kan zich beperken tot één school maar evengoed alle scholen van een scholengroep omvatten ... Het CLB heeft er bovendien niet altijd een aandeel in.

Hoe dan ook: de veelheid aan initiatieven toont dat de interesse voor en de bereidheid om mee te werken aan onderwijsloopbaanbegeleiding binnen de CLB-centra nog steeds aanwezig is.

We hebben gepoogd een beeld te krijgen van welke taken/activiteiten inzake OLB gemiddeld nog door de CLB's zelf worden opgenomen. Hier geldt de beperking dat dit eigenlijk voorwerp zou moeten uitmaken van een aparte studie, omdat er een enorme verscheidenheid is aan de manier waarop OLB-activiteiten worden opgenomen tussen de centra onderling en ook intern.

In alle netten informeren de CLB's de ouders van de leerlingen op scharniermomenten. Dit gebeurt vaak op ouder-/infoavonden. In het Vrije net gebeurt dit significant meer bij de overgangen tussen de 1^e en de 3^e

2^e graad, de 2de en de 3de graad en van de 3de graad naar het hoger onderwijs. Het accent in het GO! ligt duidelijk op de overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs.

De SID- in wordt overal en door iedereen binnen de CLB- sector als een zeer zinvol OLB-initiatief ervaren. Het vrijwaren van dit gebeuren en de bijbehorende brochure 'Wat na het secundair onderwijs' lijkt ons dan ook een evidentie!

Wat betreft de samenwerking met VDAB/ACTIRIS stellen we vast dat er verschillende lokale initiatieven (waarbij het CLB niet altijd betrokken is) lopen. In alle netten merken we dat de samenwerking vaak beperkt is tot één of enkele scholen van de scholengemeenschap of tot een bepaalde doelgroep. Zelden kan men spreken over een samenwerking op niveau van de scholengemeenschap/scholengroep. Eigen initiatieven, persoonlijke voorkeuren, positieve ervaringen uit het verleden ... zijn hier wellicht niet vreemd aan. We durven stellen dat deze opsomming verre van volledig is aangezien de CLB-er niet noodzakelijk op de hoogte is van elke vorm van samenwerking.

Er moet gewezen worden op de uitzonderlijke situatie van de Nederlandstalige Brusselse scholen en CLB's. Het feit dat de verantwoordelijkheden hier verdeeld zijn tussen VDAB/RDB, ACTIRIS/Brussels Observatorium bemoeilijkt sterk het organiseren van activiteiten evenals het verkrijgen van cijfergegevens die onze doelgroep (leerlingen uit Nederlandstalige scholen) aanbelangen.

Hetzelfde verhaal kunnen we vertellen over de samenwerking met de beroepssectoren: deze samenwerking bestaat, is zeer verscheiden en regionaal- en schoolgebonden.

De meeste CLB's geven aan behoefte te hebben aan permanente samenwerkingsinitiatieven met VDAB/ACTIRIS en de beroepssectoren. Bij een minderheid bestaat de vrees dat de VDAB zijn economische benadering teveel zal doordrukken ten koste van de leerling en zijn persoonlijk af te leggen keuzeparcours. Sommigen stellen voor vooraf goede afspraken te maken over verantwoordelijkheden en taken. Over het algemeen wenst men op regelmatige basis geïnformeerd te worden over arbeidsmarkt, tewerkstellingscijfers, knelpuntberoepen, vereiste beroepsattitudes, toekomstperspectieven ...

We zouden kunnen concluderen dat in de toekomst het accent niet zozeer dient te liggen op het ontwerpen van nieuwe materialen, maar eerder op het grondig leren kennen en continue actualisatie (waar nodig) van het bestaande aanbod. Netoverstijgende samenwerking is hiervoor aangewezen alsook een verdere uitbouw van samenwerking tussen CLB met VDAB/ ACTIRIS en met de beroepssectoren.

De aanpassing van bestaand materiaal aan de regionale situatie beantwoordt tevens aan een nood.

Tenslotte zouden we het accent kunnen leggen op de aanmaak van materialen om met leerlingen te werken rond de overgangen binnen het secundair onderwijs, aangezien hier minder materiaal voorhanden is.

De aanmaak en het regelmatig actualiseren van materiaal kan men niet overlaten aan de goodwill van enkele CLB-collega's. Vaak zijn CLB-collega's, afzonderlijk van elkaar, bezig om telkens opnieuw het warm water uit te vinden. Dit is een tergend verlies van middelen!

We pleiten er voor dat de deskundigheid in de OLB-werking gedragen wordt door verschillende personeelsleden binnen eenzelfde centrum.

Deel 2

Catalogus van materialen voor onderwijsloopbaanbegeleiding

INLEIDING

De catalogus heeft niet de pretentie om voor 100% volledig te zijn, we hebben dit zelfs niet nagestreefd want dit is toch een onmogelijk opgave. Bovendien is er heel wat materiaal dat gemaakt wordt specifiek voor één bepaalde school; dergelijke materialen zijn niet opgenomen.

We hebben wel een overzicht gegeven met een objectieve omschrijving van de meest gebruikte en ons inziens kwaliteitsvolle OLB-materialen; praktisch informatie over hoe ze kunnen worden bekomen of waar ze te vinden zijn op het internet is eveneens toegevoegd.

Er zijn ook een 'aantal algemeen informatieve websites' opgenomen die wij als interessant bestempelen voor alle betrokkenen in het keuzeproces.

Deze catalogus is in twee onderdelen verdeeld:

1. Een overzicht met per niveau een opsomming van de verschillende materialen. Bij elke uitgave vermelden we om welke materiaalsoort het gaat; of het gaat om studie- of beroepskeuzemateriaal en of het gaat om informatie- of begeleidingsmateriaal.

2. Een overzicht met een alfabetische ordening van alle materialen. Bij elk materiaal geven we wat meer informatie over de inhoud, de doelgroep, de initiatiefnemer en waar het eventueel kan verkregen worden.

Wij geven geen appreciatie van het materiaal maar louter objectieve informatie!

